BELLORUM CAUSAE, EFFECTA, REMEDIA COMPENDIO...

Jean-ÿrard Foullon

Digitized by Google

Digitized by Google

+
XI
49

Digitized by Google

Digitized by Google

Dom. Prof. Rom. S. I. Biblioth. comm.

BELLORVM CAVSSÆ,

EFFECTA, REMEDIA

Compendio quæsita

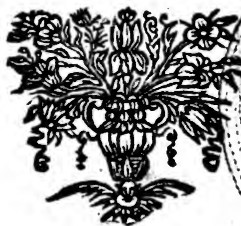
A

R. P. IOANNE ERARDO FVLLONIO,
è Societate IESV.

Editio altera auctior, & emendatior.

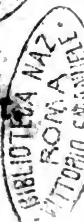
ISA. 26.
Domine dabis pacem nobis, omnia enim opera nostra operatus es nobis.

NAMVRCI,
Typis Ioannis van Milst Typog. iurat.
M. DC. XLVI.

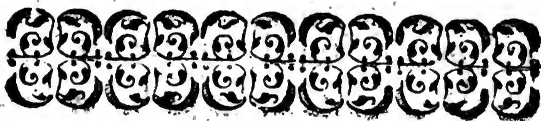
Digitized by Google

APPROBATIO.

Bellorum Causæ, Effecta, Remedia, stylo eleganti, methodo pulcherrima, in Concionibus Quadragesimalibus anni 1645. per Reuerendum Patrem Fullonium, magno Ciuitatis Namurcensis concursu & applausu declamata, Compendio hoc tradita, prælo digna censeo. Namurci die 13. Iunij 1646.

R. DV LAVRY Archid.
& Offic. Nam. lib. cens.

Digitized by Google

ADMODVM REVERENDO
DOMINO

D. RENERO

A SANCTO HVBERTO

CANONICORVM
Regularium ſancti Auguſtini

MALONIÆ PRÆSVLI
MERITISSIMO,

Vm ingentes Barba-
rorum exercitus ab A-
quilone, *vnde* pandi- Ier. 1
tur omne malum ſu-
per vniuerſam faciem terræ, *præ-*
cipitantibus Romanis rebus incum-
berent; tam atrocis belli diuturna

 cala-

Digitized by Google

calamitas Christianorum animos ita concußit, vt plurimi attoniti, multi deiecti, omnes fermè muti hærerent, conclamantibus vndique in Diuinam Prouidentiam & Religionem nostram impijs. Augustinus in omnem publicè bene merendi occasionem intentus, ad erigendos bonorum animos, & compescendas linguas improborum, tum varia scripsit, tum doctißimo præsertim de Ciuitate Dei opere multa præclarè de pace ac bello disputauit. Mox eum secutus Saluianus Maßiliensis Episcopus, idem argumentum eloquenter, & fortiter libris de Prouidentiâ Dei complexus est: imitati deinceps alij ex alijs, prout se tempora dederunt. Eumdem ego in finem hunc librum, non tantum paßim Augustini sententijs, sed etiam

Digitized by Google

etiam verbis plerumque loquentem, Belgio dare statui, auctiorem paullò, & nō paullò correctiorem, quàm nuper in Germaniâ prodierit. Neque sub alio nomine conuenientius exibit quàm sub tuo, qui in antiquissimo sancti Augustini instituto militas Canonicus, & Canonicorum, doctrinæ, pietatis, ac prudentiæ merito Præsul. Deinde, cum ex vicino de hoc ipso argumento publicè in Patriâ tuâ disputari audieris, habebunt per te ciues tui, quo repetere cum aliquo forsan fructu possint rerum auditarū memoriam. Habebunt & per te alij, qui non audiere, vbi vno fermè obtutu videant positas sub oculos, & in angustum contractas Caussas, Effecta, Remedia tam longorum & tristium Europæ malorum, quorum

Digitized by Google

& tu partem sensisti. Anni sunt iam fermè mille, cum Pipinus Herstallus Parœcias quinque vestro sancto Bertuino donauit, quas ab ipso per manus traditas accepistis. Nondum liberæ sunt illæ diuturnis Bellorum molestijs, quas etiam vestra ipsa Domus non ita pridem experta est. Gratiæ Deo, summo Pacis auctori, quod iam pace fruitur, ex quo Leodiensi Patriæ quies aliqua reddita est: sed quia vicinia tota strepitu armorum circumsonat, fruitur non sine metu, aut saltem non sine dolore & misericordiâ. Vtinam aliquando, saltem vel serò, quemadmodum à Caussis bellorum ad Effecta sensim delapsi sumus, ita rursus post longum Effectorum sensum ad Remedia reuocemur. Quandocumque veniat tot

Digitized by Google

votis vocata, tot gemitibus implorata, tot precibus expetita, tam publico Europæ bono necessaria Pax, semper sera ventura est. Impetret illam pro nobis sanctus Bertuinus, qui cum longè ex Britannicis Insulis ad Sabis ripas venisset, super mõtes *Namurcenses & Eburonicos* annuntiaturus, & prædicaturus pacem, annuntiaturus bonum, pulchris pedibus *suis, & sanctis greßibus solum vestrum consecrauit, & celebris illius Sacelli, quod etiamnum in domus vestræ claustris visitur, fundamenta iecit. Accedant Diui, quorum sacri cineres & ossa vobis singulari Dei beneficio credita sunt, vt publicâ quiete partâ, & posito metu, tutò ad vos reuehi, & populo ad venerationem proponi poßint. Orent* Isa. 52.

viri

viri genere illustres, &, quod maius est, sanctimoniâ; qui te in regenda ista domo abhinc multis retrò sæculis præcesserunt; nunc cum Sanctissimo vestro Augustino quieti, de Cœlo inquietudinem nostram spectant & miserantur. Iungant & preces suas collegæ & subditi vestri, quorum, in exiguo licet numero, indefessum & constans canendarum Dei laudum studium laudant, quicumque audierunt. Liceat tandem vnicuique viuere sub vite sua, & sub ficu suâ: *detur*
3. Reg. 4. *vobis ac vestri similibus, virtute & doctrina in suam, atque aliorum salutem, qui vestri iam inde ab Augustino instituti vltimus finis est, securè incumbere. Viue interim, Humanissime Præsul, cum tuâ, quod Summum Collegiorum & Conuen-*

tuum

Digitized by Google

tuum bonum est, pacatâ & concordi familiâ: & longos illius dies, qui isthîc quarto abhinc sæculo Prioris munere annos supra quinquaginta functus est, tuis transcende. Sic voueo

Reuerendæ Admodum
Dominationis Vestræ

Addictißimus in Christo Seruus

IOANNES ERARDVS
FVLLONIVS
è Societate IESV.

Digitized by Google

INDEX PARAGRAPHORUM.

Caussæ Bellorum.

1. QVærendæ caussæ bellorum.
2. Obuiæ.
3. Secretiores.
4. Vltima.
5. Cur Deus impijs vtitur?
6. Peccata mouent.
7. Cur ergo mali florent?
8. Mensura criminum.
9. Constat nostris & auorũ peccatis.
10. Certa, sed ignota.
11. Christianorum Mensura.
12. Impletur peccatis Reipublicę.
13. Impietate præsertim.
14. Et Iniustitiâ.
15. Proximè Intemperantiâ.
16. Priuatorum culpæ faciunt ad Mensuram.
17. Præcipuè Nobilium.
18. Et Ecclesiasticorum.
19. Venialia etiam spectant ad Mensuram.
20. Adeoq́ue peccata singulorum.

Effecta.

Digitized by Google

Effecta.

1. CVi bono Effecta consideranda.
2. Duplicia sunt.
3. Prima Effecta noxia.
4. Secunda Effecta prosunt.
5. Vniuerso.
6. Rebus publicis.
7. Priuatis aduersus peccata.
8. Ad virtutes excolendas.
9. Cur quibusdam non prosint?
10. Ducũt ad beatam æternitatẽ.
11. Prosunt posteris.
12. Prosint & nobis.

Remedia.

1. SVnt Remedia Bellorum.
2. Duorum generum.
3. Lenit mala consideratio Prouidentiæ.
4. Bona bellis non minuuntur.
5. Immò crescunt.
6. Ad pacem æternam.
7. Consolationes humanæ.
8. Remedia efficacia.
9. Orationes ad Deum.
10. Quales esse debeant.
11. Cũ sanctitate coniunctæ sint.
12. Epilogus.

Digitized by Google

BENEVOLE LECTOR.

Argumentum hoc tracto, quia temporibus congruum, & forsan publicè vtile: id saltem specto. Compendio, contra quàm cogitaueram, trado: tum ne in longiori oratione dicam, vel inuitus, quod partes offendat, tum quia talibus malis non tam prolixi libri

Aug. ep. 122. debentur, quàm prolixi fletus & gemitus. *Succingo, & stringo stylum, pro ratione compendij. Seco rem in numeros, vt vitem breuitatis sociam obscuritatem. Ipsa priscorum auctorum verba meis intexo, quia id doctioribus plus voluptatis affert, indoctioribus plus reuerentiæ & fidei. Tu pro humanitate tuâ, in eâ breuitate, multa ne expecta: adijce de tuo, quod ex me deerit: Si quid displicebit, excusa, aut ignosce. Hæc te monitum, & rogatum volui.*

PRO-

Digitized by Google

PROVIDENTIA

Æterna,

Quæ circum te temporum nostrorum varietates conuoluis.

Immobilis,

Quæ motuum & viciſſitudinum publicarum prima motrix es.

Indefinita,

Quæ rerum publicarum omnium terminos & fata definis.

Fortiſsima,

Cuius decretis nulla vis obſiſtere poſſit & conſilium.

Suauiſsima,

Quæ ipſorum hoſtium conatus in tuos fines leniter flectis.

Sapientiſsima,

Cui fortunæ noſtræ euentus demenſi, numerati, perpenſi ſunt.

Iuſtiſsima,

Quæ publicis ſupplicijs etiam priuatorum crimina plectis.

Cle-

Digitized by Google

Clementissima,

Quę hîc omnem pœnarum acerbitatem misericordiâ temperas.

Optima,

Quæ mala non toleras, nisi quia ad bonum refers.

Immensa,

Cuius tranquillissimam solicitudinem nec minima fugiunt.

Suprema,

Quæ infimorum respectum Maiestate tua indignum non ducis.

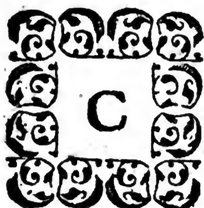
Aris tuis & Gloriæ

Has literas appendo, ante id vnum precatus, vt nostræ, seruorum tuorum, & Fidelium mentes, quomodo à te conditæ sunt, & per te motæ; ita in te deinceps intentæ, & ex te suspensæ, nihil malint esse, quàm quod de illis decreuerit ordinis tui inconcussa stabilitas.

BELLO-

BELLORVM CAVSSÆ.

CAVSSAS belli, quo iam tot annos Europa fermè tota quatitur, & tantum non ruit, compendio inquiro. Facilius enim per illarum cognitionem ad Remedia tanto malo inuenienda transibimus. Pudet tam diligentes nos esse in cæterarum rerum caussis inuestigandis; hîc tam incuriosè torpere. Nuper terræ motus quot studiosorum excitauit ingenia? Hunc tot terrarum ac regnorum motũ quis ad fontes inspexit? Nam quæ politico stylo in id argumentum passim vulgata sunt, affirmauerim vix ad veritatem magis pertinere, quàm vulgi sermones de terræ

1. QVÆRENDÆ CAVSÆ BELLORVM.

terræ-motus origine. Hærent enim in obuijs, ad ima nō penetrant: & effecta ferè aspiciunt, caussas non scrutantur. Christianâ igitur meditatione & calamo opus, si quid proficere velimus ad verum. Id conor. Tu si quid amplius vis & potes, fac, quod Angelus Stylitæ: *Altius fode.*

In vitâ S. Simeonis.

2. OBVIÆ.

Quo certius ingrediamur & rimemur penitius, placet caussas in partes suas secare. Agunt enim aliæ, aliæ impellunt agētes. Agunt homines: quis ambigat? Et aguntur. Impellunt perturbationes animorum: &, vt ille olim: *Vna & ea vetus est causa bellandi, profunda cupido imperij & diuitiarū.* Et verò si Christiani *salutaribus Christi pacificisq; decretis aurem vellent commodare paullisper, & non fastu supercilioq; tumidi, suis potius sensibus, quàm illius commotionibus crederent, vniuersus iam*

Sall. in fragm.

Arnobius l. 1. con. Gentes.

pridem

Digitized by Google

pridem orbis, mitiora in opera conuersis vsibus ferri, tranquillitate in mollissimâ degeret, & in concordiam salutarem incorruptis fœderũ sanctionibus conueniret. An igitur tot regna pugnantia & Reges damnaueris; & iustè bellum, non excipi tantum, sed & inferri posse negaueris? Quod dant ratio, & fides, & exempla sanctissimorum Principum, tibi non negarim: sed neque tu hoc mihi: Lites, id est bella priuatorũ, vix vmquam absque perturbationibus animorum vel suscipi, vel duci; bella, id est lites publicas, numquam. Iustitiæ miscet noxiam cupiditatem vtraque vel altera partium. Pauci belligeratores sunt, de quibus rectè, mutato nomine, non dixeris: *Marius exercitum, Marium ducebat ambitio,* aut aliquid forsan ambitione humilius. Certè in hoc nostrum lugubre sæculũ ingressurus Senec. ep. 94.

historicus non ignobilis, disertè præfatur, an & verè: Ambitionem, auaritiam, insatiabiles cupiditates, vetera odia nationum, aut, si molliori verbo vti voles, antipathias, proferendi imperij immania desideria, aliosque eiusmodi motus animorum, motuum Europæ ferè caussas esse, cæteras plerumque prætexi in speciem.

Spondan. an. 1600.

3. SECRETIORES.

Intelligentias à corpore seiunctas hominibus se ad bella iungere indubitatum est. Scimus enim, centies sub Hebræorum & Christianorum Principum signis aspectabili formâ militasse Angelos; & malos Dæmones, Magicis incantationibus excitos, operas in prælijs edidisse: quod in ciuili crudelis Syllæ victoriâ factum, Augustino teste; apud aliquas gentes, vel ipsis testibus, quotidianum est. Adhæc incredibiles vastissimorum imperiorum ruinæ, & nata momento de nihilo regna, satis indicant, vires humanis maiores ex abdito in eiusmodi

Aug. 2. de Ciu. c. 24. Olaus Magnus &c.

modi mutationibus pugnasse. Hoc pacto fœda barbararum nationum eluuies Romanum Imp. olim afflixit: Turci, gens inermis & vaga, ad summam potentiam venere: Tartari, Indorum mancipia, fabro ferrario duce orbe fermè toto terrorem & incendia circumtulerunt: Zizsca inops, cæcus, impius tumultuantis plebeculæ dux, omnibus prælijs victor, Germaniam concussit: exorta repentè noua timendorum populorũ nomina, instar fungorum vnâ nocte erumpentium. Impulere bonos genios hominum amor, malos odium. Illos egit imperium Dei, hos soluit permissus. Illos iussit Deus adesse præsidio populis, quos seruatos voluit, à puniendis tantisper absistere; hos in criminum nostrorum pœnam odia in genus humanum exercere, & turbas ciere non vetuit. *Sicut* enim *ipsi mali homines in terrâ, sic etiam illi* Dæmones *non omnia quæ volunt*

Guil. Tyrius l. 1. c. 7.

Spond. an. 1202.

Id. an. 1424.

Aug. 2. de Ciu. c. 23.

lunt facere possunt, nisi quantum illius ordinatione sinuntur, cuius plenè iudicia nemo comprehendit, nemo iustè reprehendit.
Isa. 19. Babylonico bello *sapientes consiliarij Pharaonis dederunt consilium insipiens. Stulti facti sunt Principes Taneos, emarcuerunt Principes Mempheos: deceperunt Ægyptum, angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis, & errare fecerunt Ægyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens:* Dei nempe permissu per Principes tenebrarum offusa consilijs nocte.
Iosephus 2. de bello. Imminentibus Solymorum excidio Romanis, auditi templo excedere Angeli, & suum illud totidem fermè verbis iterare: *Curauimus*
Ier. 51. *Babylonem & non est sanata, derelinquamus eam:* nudante scilicet

Deo

Deo præſidiarijs cæleſtibus mox ruituram ciuitatem.

Princeps igitur ex cauſis agentibus eſt Prouidentia diuina, mater, & altrix rerumpublicarum, ac regnorũ. Deum enim præſidere mundo, quem condidit, ne ipſa quidem Impietas ex animo negauerit: imò quietiſſimas eius curas etiam ad minima vniuerſi membra pertinere nemo dubitarit; non dico pius, ſed vel cordatus. Quid autem de hominum ciuitatibus ac populis, nobiliſſimâ vtique parte vniuerſi? Affirmatiſſimè dicendum, acclamantibus vndique ſæculis, Deum arbitrum eſſe certaminum: eius conſilio diſpenſari huic pacem, illi bellum; huic clades, illi victorias; huic imperia, illi ſeruitutem: & vel ob hanc cauſam ei toties tribui appellationem *Dei exercituum*. Nam *nullo modo credendum eſt regna hominum, eorumque dominationes & ſeruitutes à ſuæ prouidentiæ legibus*

4. VLTIMA.

Aug. 5. de Ciuit. c. 11.

bus alienas esse voluisse, qui nec exigui & contemptibilis animantis viscera, nec auis pinnulam, nec herbæ flosculum, nec arboris folium, sine suarum partium conuenientia & quadam veluti pace dereliquit.

Dan. 7. Cum prisca quatuor Imperia, totidem animalium specie, de mari ad ventorum flatus emergentium, Danieli Deus ostenderet, nil agebat aliud, quàm vt disceremus, Prouidētiam principem esse caussam tempestatum bellicarum, & ab illâ signatos ortus, morbos, interitus Imperiorum. *Quærite, quis temporum vices ordinauit? Idem regna dispensat. Dominus, & non est alter: formans lucem, & creans tenebras: faciens pacem, & creans malum. Mutat tempora, & ætates: transfert regna, atque constituit.*

Tertull. 2. ad Nationes. Isa. 45. Dan. 2.

5. CVR At si Prouidentia diuina, quam sanè

ſanè iuſtiſſimam & ſapientiſſimam eſſe fatendum eſt, bellorum motus omnes & euentus regit: quid igitur in illis agunt malorum Dæmonum & hominum conatus & odia? Primum id agunt, vt bonis eò ſint duriora ſupplicia, quò à vilioribus tortoribus patiuntur: nihil autem Dei inimico vilius eſt. Deinde ex eo intelligis, quàm nihili Deus faciat eiuſmodi populos, & Principes, quos pro carnificibus, aut flagellis ad filiorum pœnam adhibet, ipſos poſtmodum in tormenta & ignem ituros. Amplius: ex iſto ſæpe *Summa illa Prouidentia protulit inſigne miraculum, vt malos mali bonos facerent: Nam dum iniqua ſibi à peſſimis quidam perpeti videntur, noxiorum odio flagrantes ad virtutum frugem rediere, dum ſe eis diſſimiles ſtudent eſſe quos oderunt.* Denique vel inde fateberis miram eſſe ſapientiæ,

DEVS IMPIIS VTITVR.

Boethius l. 4. proſâ 6.

Ibidem. pientiæ, ac potentiæ diuinæ vim, *cui mala quoque bona ſint, cum eis competenter vtendo alicuius boni elicit effectum.* Sapientiſſimus gubernator, etiam aduerſo vento, vela implet, & portum occupat. Scientiſſimus Muſicæ artifex, ſuauem partium vniuerſi concentum ex ipsâ vitiorum diſſonantia elicit: *In malis Dei voluntas fit, & ſi non à malis.*

Gnoma Theolog. 6. PECCATA MOVENT. Paßim in Scripturis.

Summam illam iuſtitiam impellunt hominum culpę ad decernenda bellorum ſupplicia. Teſtis idem eſt qui Iudex Deus, populum Hebræorum, niſi ex eâ cauſa numquam publicè calamitoſum fuiſſe. Clades cæteris Aſiæ populis olim immiſſas ex eodem capite ſacræ literæ ducunt. Tota id nobis regna & imperia pronuntiant, omnia hiſtoriarum ſæcula teſtantur, belli fontem eſſe peccata. Audiuimus acclamantes vndique ſapientiſſimos Patres: *Noſtris peccatis barbaros*

Paßim apud Prophetas, nominatim Iſaiam à c. 13 vſque ad 28 Hier. ad Heliodo.

Digitized by Google

baros fortes esse, nostris vitijs Romanos superari exercitus. Quæ ab hostibus dura & aspera perpetimur, illi Prouidentiæ diuinæ tribuenda, quæ solet corruptos hominum mores bellis emendare atque conterere. Ciuitati non nisi propter ciuium peccata inferri excidium. Peccata nostra barbaricis viribus sociari, & culpâ nostrâ hostium gladios, exacui. Neque nos hostium fortitudine obrui, sed sola vitiorum nostrorum impuritate superari. Cum autem par sit nostrorum, & istorum bellorum ratio, parem etiam originem esse necesse est. Inscribamus igitur Vrbium Catholicarum ruinis, exercituum reliquiis, Prouinciarum cineribus, regnorum claustris, intercalaria sapientis historici verba: *Peccatis nostris exigentibus.* Priuatas

Aug. 1. de Ciuit.

Ambr. serm. 85.

Greg. l. 4. Registri ep. 76 ad Mauritiũ Imp.

Saluian. l. 7. de Prouidẽtiâ.

Guil. Tyr.

Digitized by Google

v. infra n. 12. Itē Nanz. Orat. de Grād. & Basil. Or. de fame.

uatas quidem calamitates aliquando à Deo innocentibus immitti certum eſt : at publicas numquam.

7. CVR ERGO MALI FLORENT.

Salu. l. 1. de Prou. Id. l. 3. Boëth. l. 4. pr. 5.

Cur autem infideles ſæpè aut pace florent, aut victoriis, ſi Deus bellorum cladibus peccata caſtigat? Veteri ac vulgari querelæ pauca verba oppono. Primum: *ſummam iuſtitiam eſſe voluntatem Dei : ſatis eſſe pro vniuerſis rationibus Auctorem Deum. Etſi cauſam tantæ diſpoſitionis ignoremus , tamen quia bonus mundum rector temperat, rectè cuncta fieri non dubitandum.* Alterũ: Pacem, Victoriam, Imperia magnifaciebas, impellit iſta Deus in ipſas inimicorum manus, vt ſcias vile donum eſſe, & te in Eccleſiâ ad altiora imperia renatum: *Nullo modo poteſt magis Deus concupita traducere , quam ſi illa ad turpiſſimos defert, ab optimis abigit.* Deinde:

Sen. l. de Prou.

Viles

Viles infideliũ animas, & in terram pronas vix efficacius ad virtutis aliquam speciẽ excitaris, quàm fœlicitatis mortalis præmio. *Vt pueris dant crustula blandi Doctores, elementa velint vt discere prima.* Tum: *Indulgentissimus Deus nullum omninò absque remuneratione esse permittit operantem bonum. Peccatoribus quidem, & huius sæculi incolis temporalem reddit pro labore mercedem, quam appetunt. Iustis autem aliter merita compensantur.* Mendico stipem suam non inuideas, non vinum reo ad patibulum vadenti: *neque peccatoribus inuidendum est hoc, miseræ fœlicitatis interstitium.* Denique: Catholicæ ciuitates, quæ bellis atteruntur, Mensuram criminum suorum ad summum impleuere, nondum infideles suam.

Horatius.

Laurentius Iustinianus, de casto connubio c. 4.

Arno. in Psal. 78.

Est ergo sua singulis Rebuspubli- *s. Mar-*

cis

SVRA CRIMINVM. cis ſtatuta criminum ſumma, quam vbi explêrint publicâ illas calamitate perſequi ſuprema Iuſtitia decreuit. Ita vbi *completæ fuerunt iniquitates Amorrhæorum*, immiſſi à DEO in eorum terras vltores criminum Iſraëlitæ, gentes impias in vltimum egerunt exitiũ. Sic poſtquã Iudæa gens *Impietatem proiecit in medio amphoræ*, id eſt ſuam criminum Menſuram, Regibus & populo paſſim in vitia ruentibus, cumulauit, migrare coacta eſt Babylonem *in terram Sennaar*, & annorum ſeptuaginta ſeruitute priſtinos errores expiare. Ipſe Iudæorum Dominus Baltaſar, cum ad certum pondus & numerum peccando perueniſſet, dignitatem & vitam amiſit, captâ regia ciuitate, ac diuiſo regno, & dato Medis & Perſis. Hebræi denique, poſtquam vltimam *Menſuram patrum ſuorum impleuere*,

Gen. 15. Zachar. 5. Dan. 5. Matt. 23.

uere, ſcelerum pœnis agentibus in extremam cladem præcipitauerũt, toto orbe ſparſi nobile populis omnibus documentum, vt qui ſe pacatos, ac ſaluos volent, à cumulandis ſceleribus abſtineant. Eam ſummam deinceps communi ac noto vocabulo *Menſuram* appellabimus: & *Reipublicæ* nomine ſignificabimus, Ciuitates, Populos, Regna, omnem denique hominũ ſocietatem, quæ ciuile corpus quadam quaſi partium coniunctione conſtituit.

Ad Menſuræ rationem intelligendam ſtatuendum, an eò ſpectent maiorum delicta, an hodierna tantum, id eſt eorum, qui hodie Reipublicæ partes ſunt? Acerbum enim videatur, de poſteris, eorum quæ non commiſerint, pœnas expetere. Atqui certum eſt, non noſtris tantum, ſed & auorum culpis conſtare Menſuram, niſi aut pœnis iam deleta ſint, aut pœnitentiâ

9. CONSTAT NOSTRIS ET AVORVM PECCATIS.

tentiâ expiata, aut benefactis compensata. En ipsum Dei oraculum:
Exod. 20. *Ego Deus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me.* Idem ex
Mat. 23. supra. Christi ad Iudæos verbis intelligas. Neque id iniquum videri potest. Quomodo enim senile corpus sæpe luit valetudine iuuenilem licentiam, ita frequenter effœta Respublica ijs morbis conflictatur, quorum causas vegetior collegerit. Nam quamdiu populus ijsdem legibus, & moribus continetur, semper idem corpus est, licet aliæ partes sint. Adde hodiernum populum numquam maiorum commissa luere, nisi peccando vltimum illis cumulum adiecerit.

10. CERTA SED IGNOTA. Scire item velis, quæ singulis Rebuspublicis Mensura destinata sit, id est, quantũ in illis Deus peccatorum numerum ferat, ante decernenda supplicia. Sed tam grãde secre-

ſecretum non aliter quàm ipſis pœnis, aut pœnarum minis, & diuinis oraculis deprehendi poteſt. Quemadmodum ſingulis hominibus ſua eſt certa viuendi meta, ignota tamen ſingulis: ita ſuos Rerumpublicarum ſupplicijs, ac funeribus terminos Æternæ Mentis conſilium fixit, quos nemo nouit, niſi de cœlo prodigijs, aut vaticinijs moneatur. Cur Ira Dei populos peſte minuat, fame debilitet, terræ-motibus quatiat, tempeſtatibus atterat, cædibus vaſtet, diluuijs ſepeliat, ſcimus; crimina puniuntur. At quando, quâ viâ, & quomodo lenta in eorum exitium vindicta veniat, neſcimus. Itaque quod ille nobis olim, hoc nos hodie Rebuſpublicis inculcemus: *Mors te expectat, tu & illam expecta*, & interim Deo te ſubijce: *Neque enim ambigendum eſt omnia Dei eſſe: & ſi non ſint perſpicua, tamen eſſe conſulta.*

Sen. ep. 26.

Paull. ep. 38.

Hoc

11. CHRISTIANORUM MENSURA.

Hoc certum & notum, Rebuspublicis Catholicorum minorem esse, quàm Infidelium Mensuram. Aduertas hoc licet in gente Hebræa, quæ publicis cladibus sæpius attrita est, quàm finitimi Barbarorum populi: & in Annalibus Catholicis, plures, opinor, Nostrorum, quàm Mahumetanorum, vel Hæreticorum, aut aliorum Infidelium calamitates numerâris. Quod eò fit, vt ante monuimus, quia suus etiam apud Infideles quibusdam virtutibus cultus est. Videas Mahumetanos iustos; Chinenses prudentes, Iaponas fortes, Hæreticos modestos. Eæ virtutes, cum diuinum nihil habeant, quia Fidei coniunctæ non sunt, & humanæ tamen sint; neque mercedem æternam spectare possunt, & caducis bonis, conueniente scilicet earum ordini præmio, cōpensantur: quem in modum cum Romanâ republicâ actum esse, iam olim censuit Augustinus. Ex aliâ verò parte, de

v. n. 7. supra.

Aug. l. 5. de Ciuit. c. 15.

Nostris

Digitized by Google

Nostris multi sunt simplices, ac rudes, tum infirmi, plerique verò in ventum, &, si placuerit, Christiani: multa apud nos, fermè dixero, quanta apud Infideles, peccantur, quibus mota vltrix Dei manus aliam ex aliâ Europæ partem designat ad pœnam. *Nam omnis Christianorum culpa diuinitatis iniuria est: atrocius sub sancti nominis professione peccatur; ipsa errores nostros religio, quam profitemur, accusat.* Dixit Christus seruum domini mandatorum ignarum, si erret, corripi leniter; at cum conscientiâ herilis voluntatis peccantem seuerius plecti: *quid ergo mirum si Christianis temporibus, iste mundus, tamquam seruus sciens voluntatem domini sui, & faciens digna plagis, vapulat multis?* Nuper Selymus, ambitiosis-

Tertul. in Scorpi.

Salu. 4. de Prou.

Luc. 12.

Aug. l. 1. de Ciu. & epist. 122.

Digitized by Google

Spond. an. 1518. tiosissimus Turcorum Princeps, Ægypto subactâ, victis Persis, Oriente pacato, quietis impatiens, belli materiam in Occidente quærere statuerat: tum vt Alexandri & Iulij Cæsaris, quos sibi potissimùm imitandos proposuerat, famam æquaret: tum quia se Constantini Magni hæredem, Orientis pariter & Occidentis Dominum diceret: hoc denique præsertim argumento, quod parata sibi esset ac facilis de Christianis victoria. Christum enim illis auxilio non futurum, quos pro suis agnoscere, nisi cum pudore, non posset. Alias omnino esse Christi leges, alios mores Christianorum: iustas illas, castas, diuinas; hos auaros, rapaces, contaminatos, intemperantes. Iratum proculdubio cælum tam indignè religione suâ viuentibus: adeoque esse non posse quin prosperâ aduersus illos fortunâ vteretur. Non ineptè profectò ista Infidelis Princeps de

Chri-

Christianâ gente, ad exemplum Achioris, eadem formâ de Iudæorum criminibus & calamitatibus apud Holofernem disputantis. Neque enim dubium est, Deum populorum suorum crimina tamdiu dissimulare non solere, quàm Allophylorum & à verâ religione alienorum, sed ea publicis & non tardis supplicijs persequi. *Iudith. 5.*

Ad Mensuram implēdam primo loco pertinent ea peccata, quæ Reipublicæ tribuuntur, id est, quæ à priuatis quidem patrantur, nam aliter fieri non potest, sed sub publico nomine. Ea trium generum sunt. Aut enim capita Reipublicæ peccant, aut membra omnia, aut pleraque: quod autem capita faciunt, aut partes vniuersæ, aut plures, id omne toti corpori adscribitur. Exemplum sit: si insontes plectuntur, noxij impunè grassantur, officia ad indignos veniūt, capitum culpa est. Si Pietas publicè proscribitur, si iniusta bella communibus odijs

12. IMPLETVR PECCATIS REIPVBLICÆ.

Vide Lessium l. 13. de Perf. diuinis c. 11.

odijs geruntur, peccant membra vniuersa. Si passim temperantia profligatur, si fraudes in commercijs frequentantur, plurium membrorum vitium est. Eiusmodi omnia vitiorum genera, præ alijs, calamitates publicæ petũt: tum quia Reipublicæ crimina, quà publica sunt, æternis supplicijs plecti non possunt; nam nullius illic Reipublicæ corpus est: tum quòd boni communis intersit, aliquos interdum populos communi pænâ delicta luere, ad cæterorũ exemplum.

13. IMPIETATE PRÆSERTIM. Ex his, quæ Reipublicæ crimina vocauimus, ea præsertim perniciosa sunt, quæ in religionem, & pietatem pugnant. Nam cum homines in ciuilem societatem coire non debeant nisi causâ melius ex natura viuendi, nec viuant nisi colendi Dei gratiâ: consequens est vltimum rerum publicarum finem esse Dei cultum, quem qui tollit, aut violat, illas lædat necesse est. Huius autem generis scelera sunt

V. Aug. 19. de ciu. c. 21. & 23. sub finē.

non

Digitized by Google

non tantùm illa, quæ religioni & Fidei in se aduersantur, aut quæ locis & rebus sacris vim afferunt, sed & quæ sacrorum hominum reuerentiam & libertatem publicè minuunt: *Sacrilegij enim genus est Dei odisse cultores.* Ab istis fõtibus ortæ plerumque gentium strages, vrbium ruinæ, regnorum excidia. *Propter hanc causam peccauit domus Ieroboam, & euersa est, deleta de superficie terræ. Reges Iuda dederunt regnum suum alijs, & gloriam suam alienigenæ genti, quia reliquerunt legem Altissimi, & contempserunt timorem Dei.* Carthago, & omnes Africæ Romanæ Vrbes, iugo Vandalorum oppressæ, *barbaros pertulerunt, quia sancti Viri in illis barbaros pertulerant.* Constantinopolitanũ Imperium Imperatore Nicephoro Phoca hostes lacerauere, quia sacris homi-

Salu. 8. de Prou.

3. Reg. 13.

Eccli. 49.

Salu. ib.

Vide Ribad. in Princip.

Christ. l.7.c.29. 38.&c. hominibus & locis bellum indixerat, id fatente per publicum edictũ Imperij hærede Basilio. Exercitus florentissimi deleti, quòd vis per milites illata tẽplis. Totæ prouinciæ ac regna, admissis superstitionibus, clades & interitum accersiuere. Religioni enim, Sapientiæ, ac Potentiæ arctissima, si Aquinati credimus, cognatio est: prorsus vt si illam solueris, has interire, vel valdè conflictari necesse sit. Nec sana consilia speraueris, neque auxilium & vires cælitùs aduersus hostem exspectaueris, si populus auitam Religionẽ Impietate prodiderit.

S. Tho. opusc.20.

14. ET INIVSTITIA. Infinita de Impietate prætereo: Sed & plura de Iniustitiâ dicenda sint. Nam hanc rerumpublicarum saluti Impietate magis exitiosam esse non dubito. Vix id credibile videatur, æstimanti Impietatem tantò grauius Iniustitiâ vitium esse, quantò Pietas nobilior Iustitiâ virtus est. Sed mecum sentias, si aduer-

aduerteris, in futuræ quidem vitæ iudicijs ſupplicia pro grauitate criminum priuatis infligi; verùm mortalis vitæ tempore, & in publicis præſertim calamitatibus, aliter rem habere. Suprema enim arbitra Rerumpublicarum & legis-latrix Prouidentia, in regendis populis eandem viam ſequitur, quam ſapiens magiſtratus, cui ſolenne eſt ad commune ciuitatis bonum ea vitia acrius propulſare, & ſeuerius vindicare, quæ publicè magis noxia ſunt, etſi alijs minùs noxijs leuiora. At verò Iniuſtitiam ciuili corpori Impietate pernicioſiorem eſſe, vel hinc certum eſt, quod Pietas eius tantùm finis ſit, Iuſtitia vinculum: plus autem corpori noces, ſi vinculum ſoluis, quàm ſi tollis finem. Quod cum de omni Iniuſtitiæ ſpecie verum ſit, ſeu quæ in communi vita verſatur, ſeu quæ ad leges ſeruãdas pertinet, ſeu quæ ad Reipublicæ munia & gradus conferendos, aut ad malefactorum

vindictam spectat: tum de his duobus postremis generibus certissimum est. Nam officiorum in indignos distributio, & noxiorum impunitas, euidentissima indicia sunt morientis Reipublicæ: indigna enim est, cui vitam conseruet summus motor vniuersi, si ipsa sibi, capitibus infirmis, & membris putribus adsciscendis, mortem accersit. Certè Respublicas non paucas, pessumdatâ Pietate, seruatâ tamen Iustitiâ, diu stetisse vidimus: nullas longo tempore incolumes fuisse, profligatâ Iustitiâ, saluâ licet religione. Monuit iam olim Sira-
Eccli. 10. cides *regnum à gente in gentem transferri propter iniustitias:* & sacri Vates eidem præsertim causę Solymorum excidium, & Israëlitarum cladem adscripserunt; quòd
Isa. 1. illic in *Ciuitate olim fideli, plenâ iudicij, iustitiæ domicilio*, iam habitarent *homicidæ, & socij furum;*
Amos 2. apud hos *iustus pro argento venderetur,*

deretur, & pauper pro calceamẽtis. Quid autem de ijs vrbibus dixeris, vnde exulant & Iuſtitia & Religio? Vbi publicis facinoribus aræ Impietati & Iniuſtitiæ ſtatuuntur, quomodo à Dicęarcho Macedone, classis Regiæ Præfecto factũ perhibent? Quid? Niſi in certam perniciem ruere, quarum corpus fine ſuo caret, partes vinculo. De cuiuſlibet Reipublicæ ſalute illud intrepidè pronuntia, quod de Francorum regno aiunt, roganti Regi Clodouæo, D. Remigium vaticinando reſpondiſſe: *Tamdiu duraturum, quamdiu ſtarent Religio & Iuſtitia.* Viuere ciuitas non poteſt, cum iſtæ occiderunt.

Salianus an. 3858.

Vita ſancti Remigij.

15. PROXIME INTEMPERANTIA.

His Rerumpublicarum voraginibus proxima eſt Intemperantia, quo nomine appello vtramq; eius partem, Ebrietatem, & Luxuriam. Pronus enim ab vtraque ad Impietatem & Iniuſtitiam lapſus eſt. Intemperans multa Deo detrahit,

Digitized by Google

multa aliis, quò ſeſe ſolutius & largius effundat in voluptates: excutit quà poteſt arbitri numinis metum, & de alieno facilè ſupplet, ſi de ſuo deſunt, fomenta cupiditatũ. Adde, quòd vitiis illis paſſim graſſantibus, tam nerui Rerumpublicarum tentantur, quàm corporum: frangunt enim animos, corpora debilitant, nec tempori parcunt, nec ſecreto, quod præcipuum conſiliorum, & benè regendi adminiculum eſt. Vix inde generoſum vllum militem expectes, rarum ſperes ſapiẽtem magiſtratum, vbi peſtes illæ vulgari conſuetudine inoleuerunt. *Hoc multarum tibi Vrbium oſtendet euentus, quarum in ipſo flore luxurioſa imperia ceciderunt, & quicquid virtute erat partum Intemperantiâ concidit*: Luxuria Siciliam fermè totam peregrinorum dominorum ſanguine madefecit. Angliam ab Europa noſtrâ animis violentius, quam freto, diſiunxit.

Sen. ep. 74.

Spond. an. 1280.

Sanderus in ſchiſ. Anglic.

Flo-

Florentissimum Christianorũ sub sanctissimo Rege exercitum barbaris Ægyptiis ad necem, & vincula prodidit. Mauris vltrò Gothicum imperium obtulit, cum *Vitiis, ac potißimum libidine, vigor extinctus esset.* Vt scias parem esse Ebrietatis & Luxuriæ causam: *Cogita quas clades ediderit publica Ebrietas. Hæc maximas gentes bellicosasq́ hostibus tradidit: hæc multorum annorum pertinaci bello defensa mœnia patefecit: hæc contumacißimas vrbes, & iugum recusantes in alienum egit arbitrium: hæc inuictos acie mero domuit.* Natabat vino pauimentum Balthasaris, cum horribilis sententia in eius caput & imperium, Vindictâ diuinâ dictante, scriberetur. Benadadum, cum Principibus in tentorio temulentum, exigua Samaritarum manus oppressit. Elæ Israëlitarum Regi, in ædibus Præfecti

Ioinvil. in Vitâ S. Ludou.

Mariana l. 6. c. 23.

Sen. ep. 83.

Dan. 5.

3. Reg. 20.

3. Reg. 16.

Regiæ

Regiæ vrbis ebrio; Zambri sceptrum & vitam abstulit. Inclamabant vates, cum imminens Iudaico populo excidium prædicerent:
Isa. 5. *Væ qui consurgitis mane ad Ebrietatem sectandam, & potandum vsq; ad vesperam, vt vino æstuetis. Cythara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuijs vestris, & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam: & nobiles eius interierunt fame, & multitudo*
Salu. l. 7. *eius siti exaruit.* Cum Vandali, timida gens & Infidelis, caput Africæ Carthaginem inuasere, ciues inuenerunt *omnes pœne vinolentiâ temulẽtos, sed omnes peccatis ebrios.* Idem, arbitror, de quibusdam Germaniæ populis in hoc Suecico bello rediuiuus Saluianus diceret, af-
firmaret.

firmaretque, proximam ab Impietate & Iniustitiâ populorum pestem esse Intemperantiam.

16. PRIVATORŨ CVLPÆ FACIŨT AD MENSVRAM.

A publicis criminibus transeo ad Priuatorum culpas, quibus licet minor, sua tamen etiam vis est ad Mensuræ cumulum. Quàm hoc verum sit, ex Achano, Dauide, Iona iam olim didicisti; quorũ hic tempestatem, ille luem, alius stragem vnico crimine in multos impulit. *Ionæ 3.* *2. Reg. 24* *Ios. 7.* Simile illud de impijssimâ muliere, quæ iugulatis in spem alterius cõiugij liberis, nauem, quam ad fugam conscenderat, in eodem vestigio totos quindecim dies, vento licet secundissimo, fixit immobilem: donec eo onere cœlitùs liberata, reliquos vectores in portum tulit incredibili celeritate. *Prati spir. c. 76.* Tam autem id æquum esse, quàm verum est, hinc æstimabis, quòd priuati membra sint Reipublicæ, & sæpè fiat, vt corpus totum laboret partis vnicæ intemperie. Adde, cum crimen vnius communi supplicio cælitùs ple-

Digitized by Google

plectitur; illud huius in solidum causam non esse, sed vltimum Mẽsuræ Publicæ cumulum adijcere, eamque peccatorũ summam perficere, quam ad vindictam Iustitia diuina statuerat. Culpa tamen vnĩ adscribitur, quomodo decumano fluctui exitium nauis, iam ante ab alijs fluctibus debilitatæ. Absque enim illo vnius peccato fuisset, stetisset etiam aliquamdiu præcipitans Respublica, & longius placando Deo, & minuẽdæ Mensuræ spatium habuisset. *Apud eos, qui talia metuunt, disciplina sancitur, vt non solùm se quisque curet in populo: sed inuicem sibi adhibeant diligentiam, & tamquam vnius corporis, & vnius hominis, alia pro alijs membra sint solicita.* Caueamus igitur impium; *caueamus perfidum, caueamus proditorem, ne per vnum plurimi fluctuemus.* Impuro capiti in Balduini Imperatoris

Aug. q. 8. in Ios.

Amb. l. 4. in Luc. c. 5.

Nicetas Chon.

Digitized by Google

toris palatiò pernoctare non liceat, ne domus tota ardeat vnius incendio. Pereat, Narsetis iussu, antè ipsos ordines, in procinctu certaminis, facinorosus miles, ne Romano exercitui eripiat speratam de Gothis victoriam. Expiet scelus, aut pœnâ aut pœnitentiâ, malus ciuis, si non suâ, at patriæ saltem caritate, ne vnius noxa discrimini Rẽpublicam omnem obijciat. *Ribad. in Princ. l. 2. c. 5.*

Ex priuatis ij magis Iram Dei ad calamitates publicas solicitant, quorum peccata vulgò magis spectabilia & noxia sunt. Principes, puto, & Magistratus intelligis, nobilesque, tum viros, tum fœminas. Positi enim sunt in theatro dignitatis, totque habent actuum suorũ spectatores, imò inspectores, quot subditos; adeoque peccant cum tantò maiori Reipublicæ noxâ, quantò plures exemplo in perniciem trahunt. Deinde eò grauiora sunt ipsorum delicta, quò destinatiùs errare solent quàm plebeij, & *17. PRÆCIPVE NOBILIVM.*

quò

quò plura Deus in illos beneficia contulit: grauitas autem criminum ad Mẽsuram magnopere pertinet, si cũ publico damno coniuncta est. Horrenda est Dei in Israëlitas sen-
Osea 9. tentia: *Non addam, vt diligã eos.* Quid verò noxæ commiserunt infælices filij, clementissime Pater, vt eos in totum abdices & damnes? En primã exhæredationis caussam: *Omnes Principes eorum recedentes.* Completa illorũ, magnatibus præsertim peccantibus, Mensura est, iam præda hostibus fient, iam mei amplius non erunt. Affine huic ab Isaia de Iudæis vaticinium.
Isa. 1. *Omne caput languidum*, Principes viri ac fæminæ, ciuitatis capita, vitijs elanguerunt: exinde *omne cor mœrens*, afflictæ calamitatibus popularium mentes: *à plantâ pedis vsque ad verticem capitis non est in eo* Iudaico regno *sanitas, sed vulnus, & liuor, & plaga tumens;*

vndi-

Digitized by Google

vndique infortunijs miserãda gens premitur. Transi ab istis Hebræorum populorũ exemplis ad Christiana tempora, non dispares, & caussas, & exitus inuenies. Duo tamen hic te monitum volo. Primum: si priuatus es, ne idcirco de primoribus obmurmures, aut detractum eas, neque illis neges, quam patriæ patribus debes caritatem. Est enim hominis præfidentis, seditiosi, insani, maiorum sibi arrogare cẽsuram, subditos abalienare à capite, prouocare potentiorem. Alterum: ipsa Principum errata pœnam culparum tuarum, & Reipublicæ totius esse iudices. *Nam etiam talibus dominandi potestas non datur, nisi cum summi Dei prouidentia res humanas iudicat talibus Dominis dignas.* *Aug. l. 5. de Ciuit.*

Querebatur quondam amanter cũ Prouidentiâ diuinâ vir pius, quod in Cæsareo fastigio collocasset Phocam, vilis ac crudelis ingenij *Bar. an. 610.*

hominem, & cruci quam ſolio aptiorem. Reſponſum cælitus, vel ob hoc ipſum eò dignitatis euectum, quod indignus eſſet imperio: perditos autem Conſtantinopolitanorum ciuiũ mores tali capite dignos eſſe. *Regnare fecit* Deus *hominem hypocritam propter peccata populi.*

Iob 34.

18. ECCLESIASTICORVM.

Par Eccleſiaſticorum, & nobilium cauſa eſt; quia par ratio, nec diutius immoror in re minimè dubiâ. Duo tantum etiam hîc te moneo. Primum: ne tantum tibi ſumas, vt illorum more, quibus Fides nulla eſt, aut dubia Religio, paſſim Eccleſiaſticum Ordinem aut proſcindas, aut carpas: imò, ſi quem ex illo errantem videris, veſte obtegas, ad exemplũ Chriſtianiſſimi Imperatoris. Liceat Paullino notare, *iam pœnè forenſibus turbis æmulos Eccleſiarum tumultus.* Conſideret Bernardus cum Eugenio

Conſtãtini Mag.

Paull. ep. 29.

nio suo, quàm sonorè *perstrepant in palatio leges, sed Iustiniani, non Domini.* Queratur Saluianus, de *nouorum honorum religiosis ambitoribus : qui adeò non sæculares tantùm, sed etiam plusquam sæculares esse voluerunt, vt non sufficeret eis, quod antea fuerant, nisi plus essent quàm fuissent.* Narrent & audiant, quorum scire interest, *quæ honestè non possunt, vel accusari.* Concedatur Cypriano fremere in ætatis suæ Sacerdotes lapsos, quod *apud altare consistere, & cõtrectare perseuerarent pudorẽ incæsti, fidem perfidi, religionem profani, diuina terreni, sancta sacrilegi.* Inuehatur Innocentius VI. Pontifex in Ecclesiæ proceres, qui turpitudine morum fœdant dignitatem suam, & eos honestissimo vocabulo in publico consessu

Bern. l. de consil.

Salu. 5. de Prou.

Id. l. 6.

Cypr. ep. 74.

Spond. an. 1353.

Stercora curiæ appellare non dubitet. Videat ſacer medicus quò labes proſerpat venalium beneficiorum, & ad eiuſmodi mores referat cauſam ægrotantis Eccleſiæ; affirmetque, nec de nihilo, multiplices bellorum noſtrorum miſerias, quarum magna pars ad Eccleſiaſticum ordinem pertinet,
Ioan. 2. *flagellum* eſſe de *funiculis*, quo *domum orationis* Chriſtus expurgat. Licent iſta talibus, at non priuatis & laicis, quibus edictum eſt,
Pſ. 104. *Nolite tangere Chriſtos meos.* Alterum moneo: ne, ob aliquorum Eccleſiaſticorum culpam, totum ordinem iniquus Iudex in crimen voces. Mali ſunt, auari ſunt, ambitioſi ſunt, inuidi ſunt, & alij, ſi voles: nec diſſimulo. At meliorum longè maior, Deo gratiæ, pars eſt. Nec mirari debes in tam numeroſo exercitu timidum militem, neque in tanta ciuitate
Tert. l. 1. ad Nati. malum ciuem. *Neceſſe eſt in cor-*

pore

Digitized by Google

pore & quantum velis integro, aut puro, vt næuus aliquis effruticet, aut verrucula exurgat, aut lentigo sordescat. Cœlum ipsum nulla serenitas tam colata purgat, vt non alicuius nubeculæ flocculo resignetur. Maior boni portio modico malo ad testimonium sui vtitur.

Quærat hic aliquis, quid de culpis leuibus ac venialibus censeam, an etiam Mensuræ partem contineant, & causæ dici possint calamitatum publicarum? Si affirmauerim, prouocabunt, opinor, nonnulli à sententia mea ad mitius tribunal, & me damnabunt nimiæ seueritatis. Atqui scimus errores Dauidis, Ezechiæ, Azariæ, & Iosephi, in immoderata gloriæ cupiditate, hunc clade exercitus, illum exscindendi Regni Iudaici infausto vaticinio, alium tristi pestilentia plexum: cum tamen ea gloriæ cupiditas, nisi alia extrinsecùs acce-

19. VENIALIA ETIAM SPECTANT AD MENSURAM.

1. Mach. 5.

4. Reg. 20.

2. Reg. 24.

Digitized by Google

dant, crimen vtique ex se graue non sit. Præterea, quemadmodum leuis aura corpus infirmum solicitat, sic culpa leuis vexat Rempublicam, iam ante ex grauioribus criminibus febrientem. Deinde, quantulacumque noxa sit, quam committimus, tamen offensa Dei est: offensa autem summæ Majestatis, si rectè æstimes, pluris est quantâlibet jacturâ caducæ fælicitatis. Denique, hic fuit iam olim innocentissimorum virorum sensus, qui licet etiam ad prodigium

Dan. 3. sancti essent, tamen lamentabilem Iudæorum apud Assyrios seruitutem vitijs suis adscripserunt: quæ certè leuissima fuisse, testatur mirabilis erga ipsos reuerentia ferarum, & flammarum. *Si ergo ista dicunt, qui excellentissimâ sanctitate ignes, & leones circa se innoxios habuerunt, quid nos oportet dicere in humilitate nostrâ, qui*

Aug. ep. 122.

tam longè illis impares sumus, quantùmcumque justitiam seruare videamur?

Et hinc ad extremum inferas de nobis esse neminem, qui sibi Bellorum hodiernorum causam tribuere non possit. Habent publica crimina ciuitates, & Prouinciæ Christianæ. Rei sunt grauium delictorum priuati non pauci. Quem leuioris saltem noxę conscientia non mordeat, nemo est. Ad complendam infælicium Prouinciarum, & Europæ laborãtis Mensuram, omnia ista delictorum genera, alia alijs magis, pertinuere. Itaque *Iustus es Domine & rectum iudicium tuum.* Hæc verba eâdem sententiâ singuli dicimus, in tristi ardentis Europæ spectaculo, quâ, carnificis gladium iugulo excepturus Imperator, pronunciauit, in lugubri cæde carissimorum liberorum. *Hæc fideliter lege, fideliter prædica, &*

20. ADEOQVE PECCATA SINGVLORVM.

Ps. 118.

Mauritius apud Baronium an. 602.

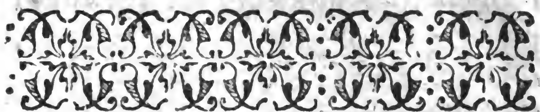
Aug ep. 122.

quantùm potes caue, & cauendum doce, ne aduersus Deum in his tentationibus, & tribulationibus murmuretur.

EFFEC-

Digitized by Google

EFFECTA

BELLORVM.

QVOD ægro Medicus, hoc nos, si placet, faciemus ægrotanti Europæ: Caussas morbi inspeximus, etiam ad Effecta veniendum, & disquirendum, quid denique è Bello malorum aut bonorum nascatur. Nam nisi hæc accuratè inspexeris, vix possit esse Caussarum perfecta cognitio: & quomodo ab his ad illa non difficulter descenditur, ita rursum ab illis ad has facilis reditus est. Præterea Effectis viam ad Remedia præstruemus, imò ipsa effectorum inspectio erit instar anticipati Remedij. Quemadmodum enim ægris morbi metus sæpenumerò

1. CVI BONO EFFECTA CONSIDERANDA.

Digitized by Google

morbo ipſo grauior eſt: ita nunc pleroſque plus bellorum metus, quam bella cruciant. Fingũt enim ſibi illa, & horrent inſtar quarumdam Furiarum, quibus nulla vis ſit niſi ad perniciem generis humani. Sed Furijs laruam detrahamus, & intrepidè coram in os illas intueamur: deprehendemus profectò ſæpe eſſe ludibria puerorum, quæ ipſos territant ſapientes.

2. DVPLICIA ſVNT.

Effectorum Belli duo genera ſunt inter ſe multùm diſtantia. Hæc, Prima, aut Proxima, aut, ſi voles, vulgari nomine Immediata vocaueris: Illa, Secunda, Remota, Mediata, & quod forſan malis, Effectorum altera Effecta. Idem in morbis reperias. Quorum Prima Effecta ſunt, inquies, cruciatus, debilitas, aliaque eiuſmodi: Secunda, quæ ex illis, cum morbi deſierint, poſtmodum oriuntur. Iſta tam inter ſe diſtant, vt cum illa ſemper incommodent, hæc plerumque proſint. Vidimus certè aliquos

iam-

Digitized by Google

iamdudum amentes, poſtquam eos acuta febris diu iactauit, & febri & inſania caruiſſe, eiſque valetudinem corporis ad mentis ſanitatem profuiſſe. Mirata eſt priſca ætas Clementem VI. tam tenacis memoriæ, vt, vel ſi vellet, quod ſemel legerat obliuiſci non poſſet: & quò magis ſtupeas, eam facultatem ab inflicto in capite magno vulnere acceperat. Ita interdum morbi & vulnera ſalubria ſunt, & fęlices miſeriæ. *Spond. an. 1342.*

Prima Bellorum Effecta tam horrenda vulgò exiſtimantur, vt etiam eminus conſpecta fortiſſimis viris lacrymas & vociferationes extuderint. Vis ea tibi ſub vnū aſpectum poni? Age percurramus omnem fælicitatis ſpeciem, quæ in mortales cadit. Fortunæ bona magno æſtimas? Innumeri per bella rapinis, vaſtationibus, incendijs amiſere. Honor & dignitas tibi pluris ſunt? Illuſtres familiæ plurimæ corruerunt de ſummo gradu, abiectæ 3. PRIMA EFFECTA NOXIA.

abiectæ ad sordes paupertatis, cui honor in hoc tam aureo quàm ferreo sæculo nullus est. Sanitatem, ac vitam habes præ censu, & dignitate? Noua quotidie mortium genera, noua funera lugemus: vt olim Italia grassantibus Longobardis, ita multa hodie regna, *non habent qui in eis viuant, & habent tamen quotidie qui moriãtur.* Bonum patriæ bonus Ciuis ante alia ducis? Nullum patriæ bonum maius est, quàm quod Bello primum amittitur: Pace enim *nihil gratius solet audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremò melius potest inueniri.* Animorum forsan bono, vt sapientem, id est Christianum decet, summum pretium ponis? At quàm multi per bella propter vitam viuendi caussas perdidere? Quot in summa rerum cælestium ignorantia iacuerunt? Quantus morientium numerus

Greg. 12. Regis. ep. 14.

Aug. 19. de Ciuit.

merus diuinis humanisque solatijs caruit? Amas ante omnia summi Numinis cultum & gloriam, quæ bonorum vltimus finis est? Cum igitur oculos circumtuleris ad tēpla fumantia, cum sacrarum ædium cineres calcaueris, cum religiosarum Virginum & Virorum lamenta audieris, cum extorrem tot locis, squalidam, silentem, abiectam Pietatem videris, exclamantem te audio: *Tabescere me fecit zelus meus: Altaria tua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt: Vsquequò peccatores, Domine, vsquequò peccatores gloriabuntur?* Psal. 118. 3. Reg. 19. Psal. 93.

4. SECVNDA EFFECTA PRO SVNT.

Quid ergo salubre de hac venenata arbore decerpemus? An aliquid in tam monstrosa facie commendabile reperiri potest? Sanè. Quomodò enim aiunt Persica cum solo naturam mutasse: ita calamitates publicæ pestiferæ sunt aut innoxiæ, pro calamitosorum ingenio. Et quemadmodum fertur

statua

Statua Dianæ apud Philostratū. statua nescio quæ olim videri solita, accedentibus læta, recedentibus tristis: ita si ad Belli faciem contemplandam prope & fidenter accesseris, lineamenta quædam & colores placebũt, si timidè & quasi fugitans respexeris, monstrum informe videbitur. Qui à præsentibus mentẽ abducere non possunt, nec iudicant nisi de ijs quæ sentiunt, crassi sensus animalia; illi, in tam densa calamitatum nocte, ne radium quidem bonæ lucis intuentur. At qui à præsentibus ad futura oculos extendunt, & in semine fructus aspicere norunt; ijs bona, in ipsa malorum turbâ latentia, de-

Tert. in Scorp. prehendere difficile non est. *Est planè* Bellum, *quasi sæuitia medicinæ, de scalpello, de cauterio, de sinapis incendio. Non tamen secari, & inuri, & extendi malum est, quia dolores vtiles affert. Horrorem operis fructus excusat. Vlulans*

denique

denique ille, & gemens, & mugiens inter manus medici, postmodùm easdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & sæuas iam negabit. Quis vbi illa Ieremiæ verba audierit, *Dominus aperuit thesauros suos*, non illico, ex vi Latinæ vocis, fingat animo victoriam, pacem, opulentiam, læta omnia? Sed audi quod sequitur: *Et protulit vasa iræ suæ*, bellicas scilicet calamitates, arcus Persarũ, falcatos Medorum currus, Cyri & Darij in Babylonios exercitum, instrumenta Vindictæ diuinæ. Ergo ista in thesauris Dei instar pretiosæ supellectilis reponũtur? Planè: quia eius Prouidentiæ ad multos & optimos fines instrumenta sunt, & suis temporibus proferenda seruantur.

Ierem. 50.

Gentium barbararum expolitio, euentuum Varietas, inutilis multitudinis diminutio pertinet, opinor,

5. VNIVERSO.

nor, ad vtilitatem vniuersi. Hæc Belli Effecta sunt. Mundi gubernatrix Prouidentia per excidia ciuitatum, populationes prouinciarum, strages mortalium, *quod exuberat tollit, vt per sua dispendia modum rebus luxuriantibus figat.* Ea itaque non abs re *purgationes orbis terrarum* vocauerimus, quomodò Plato *sæua diluuia & conflagrationes mundi* appellauit: aut, si mauis, Tertullianico verbo nominemus *Tonsuram inolescentis generis humani. Nam onerosi sumus mundo, vix nobis elementa sufficiunt, & necessitates arctiores, & querelæ apud omnes, dum iam nos natura non sustinet.* Minuenda igitur erat nimia multitudo, seipsam premens, & laborans mole sua: ferro exsecandæ & vrẽdæ partes onerosæ corpori, & membra vltra modum crescentia.

Arn. 1. con. Gen.

Plato apud Arnobiũ ib.

Tert. de Animâ.

Quid

Quid quòd ne ipſa quidem anima-
lia ſine inimicitiis mutuis, imò &
præliis eſſe auctor naturæ voluit,
ne naturam onerarent? Viſæ cro- *Sen. 4.*
codilorum in delphinos acies, his *nat.*
victoribus. Spectatæ falconum & *quæſ.*
coruorum ex condicto pugnæ; & *Spond.*
concurrentes inter ſe gemini vul- *an. 1410.*
turum exercitus in ſpeciem ciuilis *Id. an.*
belli: vt falsò querulus ille, flens *1324.*
Romanorũ inteſtinam diſcordiam, *Horat.*
dixerit, pluſquam ferina eſſe ho-
minum odia in ſuũ genus ſæuien-
tium, cum feræ tantùm in diſpa-
res pugnent. Tolle maiorum ani- *V. Lipſ.*
mantium bella in minores, & iſta- *de Con-*
rum inter ſe, iam ob piſcium multi- *ſtan. l. 2.*
tudinem, ob auium & muſcarum *c. 11. & 6.*
ſpiſſiſsimas nebulas, ob quadrupe-
dum & cicurum & ferarum nu-
meroſiſſimos exercitus, non vltrà
hominum generi Oceanus nauiga-
bilis, neque aër ſpirabilis, nec terra
habitabilis fuerit. Paſſim deſeren-
dæ nobis domus, cedenda etiam
viliſſimis muribus oppida erunt,

E quod

Spond. an. 1237. quod aliquãdo in Bauariâ factum, nisi nos mutua animalium odia tutiores faciant. Adeò non vtile solùm istud bellorũ genus, sed etiam publicè necessarium est. Adde, quòd ipsa Belli & Pacis vicissitudo faciat nõ tantum ad purgationem & exonerationem, sed etiam ad ornatum vniuersi. Quemadmodũ enim nox opposita luci, & procellæ serenitati gratiam conciliant; iucundiorque est tempestatum inter se mutatio, quàm Cœli semper amœna, & verna facies: eadem fermè ratione delectat ciuilium euentuum, aliorum ex aliis nascentium, varietas. Multa bonorum genera non sentiuntur, nisi postquam amissa sunt. Paci quis iustam æstimationem poneret? Iactura dedit, vel accendit pretium. Hoc præterea à Bello commodi est, quod plerumque nationes inter se permistæ faciliùs ad humanitatem flectuntur. Trunci prius steriles, insiti, aut mutato solo, frugiferæ arbores

Digitized by Google

bores fiunt: Populi in natali solo barbari, postquam ad aliud victores transiere, aut victi exteros in suum recepere, barbariem frequēter exuerunt. Feros Britannos à priscis audiuimus; eos Anglo-Saxones & Picti ad mollitiem vsque excoluerunt. Gothi in Hispaniis, Vandali in Lusitaniæ finibus, Longobardi apud Insubres Septentrionum rigorem, & feritatem posuere. Scythæ & Thraces ac Turcæ in Gręcia nuper ad delitias molliti sunt. Quis scit an hodierna bella, colluuie nationum, mores victis, aut victoribus meliores non induant?

Audisti vniuersum bellis purgari, ornari, perfici; adeoque ob illa indignari non debere sapientem: *scit* enim *illa ipsa quibus lædi videbitur ad conseruationem vniuersi pertinere, & ex his esse, quæ cursum mundi, officiumque consummant*; *& euenta hæc omnia*, *non*

6. REBVS PVBLICIS. *Sen. ep. 74.*

Arn. l. 12 cop. Gen.

non commodulis nostris, sed ipsis pendenda esse vtilitatibus naturæ. Non credis toti mundo bella prodesse? At hoc credes, sæpe Rebuspublicis profuisse. Non enim ignoras iam ab antiquo vocari solita scopas ciuitatum, quòd earum plerumque sordes, & purgamenta euerrant. Infinitū sit ire per singula, notiora indicemus. Romanam *rempublicam plus togæ læsere, quàm loricæ:* & per longæ pacis atque opulentiæ mala, *non muros vrbis, sed mentes ipsius Ciuitatis dira nequitia omni hoste peior irrupit:* quæ etiam de Lusitanicæ nationis famâ, & Reipublicæ Genuensis dignitate multùm deminutâ, nobilium historicorum sententia est. Apud plerasque gentes, vbi bella cessauere, omnia passim esse latrocinijs infesta, seditionibus ciuitates lacerari, intestinis discordijs ruere Respublicas, notius est quàm vt indi-

Tert. de Pallio.

Aug. ep. 5. ad Marcell.

Maffæus de rebus Ind.
Spond. an. 1181. ex Folietâ l. 8.

Digitized by Google

indicem. Fæliciorẽ olim fuiſſe Iudæorum ſtatũ inter armorũ metus nemo negauerit, quàm cum rerum ſecundarũ inſolentiâ elati, tam vitijs, quàm multitudine abundabãt: *ſoliti labi poſt victoriam, poſt ſeruitutem corrigi. Ipſa Eccleſia, quæ perſecutionibus creuit, poſtquam ad Chriſtianos Principes venit, potentiâ quidem & diuitijs maior, ſed virtutibus minor facta eſt.* Pugnabat ſcilicet, vt alius querebatur, contra ipſam fælicitas ſua; creſcentibus vitijs, cũ incremẽto populorũ; recedente diſciplinâ, dum copiæ accederent; veniente proſperitate quæſtuum, cum magno fœnore detrimẽtorum. Cæpit igitur eſſe *quantò ditior multitudine, tantò egentior deuotione; latior corpore, anguſtior mente; eademque, vt ita dixerim, & in ſe maior, & in ſe minor; nouoque & inaudito*

Ambr. in Pſ. 43.
Hier. in Vi. Mal.

Salũ. 1. ad Eccl.

genere processus & recessus, crescens simul & decrescens. Ecclesiam certè numquam fuisse sanctiorem, quàm cum in eam vndique hostes Religionis inuaderent, etiam silentibus illis Patribus, & Tertulliano oculato teste, cineres Martyrum clamant. Vides plus hinc confici quàm proposueram: Pacem non profanis tantum Rebuspublicis, sed etiam sacris nocuisse, bella commodasse.

Tert. de fu. in perf.

7. PRIVATIS ADVERSVS PECCATA.

Quid autem priuatim vtilitatis afferant, dici vix potest: Scrutari enim oporteat mentes singulorum, & inspicere quantum illæ calamitatum publicarum metu, aut sensu mutauer[illegible] Hoc vniuersim affirm[illegible] [illegible]os à vitio[illegible] [illegible]udine cu[illegible] [illegible]blicâ nas[illegible] [illegible] *[illegible]iuere enim* [illegible] *[illegible]cari licebit?* [illegible]uturũ aduersus [illegible] libidinũ rabiem [illegible] armatos,

armatos, iacturâ diuitiarum & otij, quæ potissima languidarum cupiditatum alimenta sunt, & quæ si *Deus pollere permittit, tunc indignatur grauius, cùm autem copiosas libidines inopes reddit, misericorditer aduersatur.* Vnde intelligas quàm mirabili modo summa Prouidentia Iustitiã Misericordiâ temperet: cùm ipsa peccatorum nostrorum supplicia vertat in remedia peccatorum, non eorum solùm, quæ iam patrata sunt, sed etiam quæ nunc, & postmodùm, infirmi, & ex nobis ad mala proni homunciones admisissemus, nisi occasio defuisset. Ferro & chalybi, tamquam improbis festinatæ mortis instrumentis, diras olim Poëtæ imprecabantur: sed metallum vitæ [...]xium medici ad vitæ subsidia [...]tulere. Ita Bello diuinâ Proui[...]tia fecit, si, quod tam sapiens [...]xperta manus temperat medi[...]entum, ex præscripto sumas.

Aug. ep. ad Marcel.

 Ante

Ante ſupremum iudicij diem; ex Chriſti oraculo, *Surget gens contra* Luc. 21. *gentem, & regnũ aduerſus regnum.* Quorſum verò calamitates bellicas miſeris mortalibus: cùm breui æterna mala improbis immineant? Iren. l. 5. in fine. Hoc, inquit Irenæus, in bonorum gratiam fiet. Cum enim Purgatorius ignis poſt Iudicium arſurus non ſit, nec boni ad ſuperos niſi perpurgati admitti poſſint: alias ipſis flammas ad expiationem diuina Iuſtitia decreuit, Bellorum incendia; vt eorum metu & ſenſu, tum pœnæ præteritarum noxarum ſatisfaciant, tum caueant in poſterum. Idem de hodiernis calamitatibus dixerim: Purgatorium ignem eſſe, qui commiſſa excoquat, & committenda præueniat. Ferro & flammis & inueterata vlcera curamus, & venientibus occurrimus: cauterio membra inurimus, non in præſens modò, ſed & in poſterum tẽpus de ſanitate ſoliciti. Sic Deus

ſaluandis

Digitized by Google

ſaluandis ipſa quoque conſulit irâ, & ſanat medicus vulnera vulneribus. Peruerſitas quam putas, ratio eſt: quod ſæuitiam exiſtimas, gratia eſt: ita Deo de momentaneis æterna medicante. Incidiſti in manus eius, ſed fœliciter incidiſti. Proſper in diſt. Tertul. in ſcorp.

Et hoc benigniſſimæ illius Prouidentiæ miraculum eſt, quòd Belli mala non tantùm ad curandos animi morbos, ſed etiam ad virtutum omne genus excolendum referantur. Quod illi quondam de calamitatibus vniuerſim, hoc aptè de iſtis dixeris, eſſe *Inuentarium diuinorum, & diſciplinam virtutis.* Victores Gothi Fidem apud victos repererunt; Parauæ & Chinæ ab auxiliaribus Chriſtianis accepere: eamdem ob cauſam omnibus ferme Americanis barbaris vinci profuit. Quòd inter bella multi fiduciã in Deum excitent, quòd ad templa ſupplices

8. AD VIRTVTES EXCOLENDAS.

Pacianus Epiſ. Barcin. Minutius in Octa.

confugiant quòd ad cœlum frequentius vota & suspiria mittant,
Salu. 6. de Prou. *miseriæ beneficiũ est. Indulsisti genti* Iudaicæ Domine, *indulsisti* obduratissimæ, & ingratissimæ *genti*,
Isa. 26. *numquid glorificatus es? Domine in angustiâ requisierunt te: in tribulatione murmuris*, inter mala quæ seriò ad lamenta & querelas magnitudine suâ cogerent, audiri cæpit *doctrina tua in eis*. Sæculi decimi tertij anno trigesimo tertio
Spond. an. 1233. nomen, *Generalis Deuotionis*, dederunt publicæ Italorum supplicationes, passim totis agris & vrbibus habitu miserabili incedentium, & diuinam clementiam sacris canticis implorãtium. Nempe
Psal. 77. *cum occideret eos* Deus, *veniebant ad eum*. Quatiebat infesta in Pontificios signa Federicus Imperator: Guelforum & Gibellinorũ rabidæ factiones Ciuitatũ viscera laniabãt. En tam insolitæ Pietatis fontem

sen-

ſenſum miſeriarũ publicarũ: *raræ* *Sil. Ital.*
enim *fumant fælicibus aræ*. Nec
Pietatem ſolùm, ſed nec *Prudentiã*
vmquam melius diſcas, quàm inter
aduerſa, ea præſertim quæ ſubitis
mutationibus, quomodò in Bellis
fit, præſentem animum & nouum
in horas conſilium poſtulant. Vn- *Tob. 11.*
genda eſt felle calamitatum mens
illius, quem oculatum & pruden-
tem eſſe volueris. Numquam cæ-
litus magis illuſtratus animus Eze-
chielis fuit, quàm cum eſſet *in me-* *Ezech. 1.*
dio captiuorũ iuxta fluuiũ Chobar:
vt ſcias, vel ipſam è bello ortam
ſeruitutem plurimum ad intelli-
gentiam acuendam prodeſſe. Pro-
prium *Temperantiæ* tempus eſt
calamitas, cum oppoſitis vitijs ma-
teria ſubducitur: quod per Bella
potiſſimũ euenit, publicè vaſtita-
tem inferentia, priuatim paupe-
riem. Multi, olim nobiliſſimo hel-
luoni Antonio ſuppares, per belli *Plut. in*
mala coacti ſunt radiculis infælicis *Ant.*
vitæ

vitæ reliquias tolerare, aut ſaltem ad vilem & ruſticam menſam diſcere, quàm paruo venter contentus ſit. Alij, qui nuper ſobrietatem niſi de nomine non norant, frigidæ potu, vel contempti alterius liquoris, extinctâ ſiti, negauere *Vmquam ſe bibiſſe iucundius.* Neque hîc nobis ſuum illud accinat Saluianus: *Quod prius actum eſt, vitioſitate fuit; quod nunc non agitur, neceſſitate.* Fælix enim eſt illa neceſſitas, quæ ſubtractâ vitijs materiâ, ingeſtâ occaſione virtutum, cogit nos eſſe meliores. Præterea, quis erit *Fortitudini* locus, niſi eam Deus cum malâ fortunâ commiſerit? Vnde ſciemus quid habeat roboris animus noſter, ſi ei non detur in triſtium temporum, qualia nunc ſunt, varietate explicare vim ſuam. Ignoraſſet forſan poſteritas, quàm excelſa & infracta ſanctæ Marcellæ mens fuerit, niſi capta ab Alarico Româ, eiulantibus

Darius apud Cicer. 5. Tuſc.

Salu. 6. de Prou.

Hier. ep. ad Princ.

lantibus

lantibus alijs, ipſa lætiſſimo vultu, gratias Deo agens, inter Gothorũ enſes captiua inceſſiſſet. Abſque eadem clade foret, neſciremus nobile virilis animi exemplum in decrepitâ virgine, quæ ſacrum Diui Petri theſaurum, cuius cuſtos erat, coacta proferre, ita barbarum militem prædæ auidum perculit vi ſermonis, & admiratione conſtantiæ, vt Alarici iuſſu Gothi non theſauro tantùm, & virgini pepercerint, ſed etiam eius reſpectu Christianis omnibus, qui ſe ad illam velut ad aſylum quoddam cõtuliſſent. Similem in modum credendum eſt, hodie multos, etiam antehac delicatos & molles, & ad ipſam infælicitatis vmbram ac ſuſpicionem trepidos, ſupra fortunam ſeſe erexiſſe, poſtquam cum illâ cominus pedem contulerunt; auſoſque vſurpare magnificam Philoſophi & Chriſtianam vocem: *Nihil mihi videtur infælicius eo, cui nihil vmquam euenit aduerſi;* *non*

Baron. an. 410.

Demetrius apud Sen. l. de Prou.

non commodulis nostris, sed ipsis pendenda esse vtilitatibus naturæ. Non credis toti mundo bella prodesse? At hoc credes, sæpe Rebuspublicis profuisse. Non enim ignoras iam ab antiquo vocari solita scopas ciuitatum, quòd earum plerumque sordes, & purgamenta euerrant. Infinitũ sit ire per singula, notiora indicemus. Romanam *rempublicam plus togæ læsere, quàm loricæ*: & per longæ pacis atque opulentiæ mala, *non muros vrbis, sed mentes ipsius Ciuitatis dira nequitia omni hoste peior irrupit*: quæ etiam de Lusitanicæ nationis famâ, & Reipublicæ Genuensis dignitate multùm deminutâ, nobilium historicorum sententia est. Apud plerasque gentes, vbi bella cessauere, omnia passim esse latrocinijs infesta, seditionibus ciuitates lacerari, intestinis discordijs ruere Respublicas, notius est quàm vt indi-

Tert. de Pallio.

Aug. ep. 5. ad Marcell.

Maffæus de rebus Ind. Spond. an. 1181. ex Folietâ l. 8.

indicem. Fæliciorẽ olim fuisse Iudæorum statũ inter armorũ metus nemo negauerit, quàm cum rerum secundarũ insolentiâ elati, tam vitijs, quàm multitudine abundabãt: *soliti labi post victoriam, post seruitutem corrigi. Ipsa Ecclesia, quæ persecutionibus creuit, postquam ad Christianos Principes venit, potentiâ quidem & diuitijs maior, sed virtutibus minor facta est.* Pugnabat scilicet, vt alius querebatur, contra ipsam fælicitas sua; crescentibus vitijs, cũ incremẽto populorũ; recedente disciplinâ, dum copiæ accederent; veniente prosperitate quæstuum, cum magno fœnore detrimẽtorum. Cæpit igitur esse *quantò ditior multitudine, tantò egentior deuotione; latior corpore, angustior mente; eademque, vt ita dixerim, & in se maior, & in se minor; nouoque & inaudito*

Ambr. in Ps. 43.
Hier. in Vi. Mal.
Salu. 1. ad Eccl.

Digitized by Google

genere processus & recessus, crescens simul & decrescens. Ecclesiam certè numquam fuisse sanctiorem, quàm cum in eam vndique hostes Religionis inuaderent, etiam silentibus illis Patribus, & Tertulliano oculato teste, cineres Martyrum clamant. Vides plus hinc confici quàm proposueram: Pacem non profanis tantum Rebuspublicis, sed etiam sacris nocuisse, bella commodasse.

Tert. de fu. in pers.

7. PRIVATIS ADVERSVS PECCATA.

Quid autem priuatim vtilitatis afferant, dici vix potest: Scrutari enim oporteat mentes singulorum, & inspicere quantum illæ calamitatum publicarum metu, aut sensu mutauerint. Hoc vniuersim affirmandum. Priuatos multos à vitiosis cogitationibus multitudine curarum, ex calamitate publicâ nascentium, auocatos: *Viuere enim non licet, & fornicari licebit?* Aliquos etiam in futurũ aduersus vitia, ac præsertim libidinũ rabiem armatos,

Hier. ep. ad Rust.

armatos, iacturâ diuitiarum & otij, quæ potissima languidarum cupiditatum alimenta sunt, & quæ si *Deus pollere permittit, tunc indignatur grauius, cùm autem copiosas libidines inopes reddit, misericorditer aduersatur.* Aug. ep. ad Marcel. Vnde intelligas quàm mirabili modo summa Prouidentia Iustitiã Misericordiâ temperet: cùm ipsa peccatorum nostrorum supplicia vertat in remedia peccatorum, non eorum solùm, quæ iam patrata sunt, sed etiam quæ nunc, & postmodùm, infirmi, & ex nobis ad mala proni homunciones admisissemus, nisi occasio defuisset. Ferro & chalybi, tamquam improbis festinatæ mortis instrumentis, diras olim Poëtæ imprecabantur: sed metallum vitæ noxium medici ad vitæ subsidia contulere. Ita Bello diuinâ Prouidentia fecit, si, quod tam sapiens & experta manus temperat medicamentum, ex præscripto sumas.

Ante ſupremum iudicij diem; ex Chriſti oráculo, *Surget gens contra* Luc. 21. *gentem, & regnū aduerſus regnum.* Quorſum verò calamitates bellicas miſeris mortalibus: cùm breui æterna mala improbis immineant? Iren. l. 5. in fine. Hoc, inquit Irenæus, in bonorum gratiam fiet. Cum enim Purgatorius ignis poſt Iudicium arſurus non ſit, nec boni ad ſuperos niſi perpurgati admitti poſſint: alias ipſis flammas ad expiationem diuina Iuſtitia decreuit, Bellorum incendia; vt eorum metu & ſenſu, tum pœnæ præteritarum noxarum ſatisfaciant, tum caueant in poſterum. Idem de hodiernis calamitatibus dixerim: Purgatorium ignem eſſe, qui commiſſa excoquat, & committenda præueniat. Ferro & flammis & inueterata vlcera curamus, & venientibus occurrimus: cauterio membra inurimus, non in præſens modò, ſed & in poſterum tēpus de ſanitate ſoliciti. Sic Deus

ſaluandis

Digitized by Google

saluandis ipsa quoque consulit irâ, & sanat medicus vulnera vulneribus. Peruersitas quam putas, ratio est : quod sæuitiam existimas, gratia est : ita Deo de momentaneis æterna medicante. Incidisti in manus eius, sed fœliciter incidisti. Prosper in dist. Tertul. in Scorp.

Et hoc benignissimæ illius Prouidentiæ miraculum est, quòd Belli mala non tantùm ad curandos animi morbos, sed etiam ad virtutum omne genus excolendum referantur. Quod illi quondam de calamitatibus vniuersim, hoc aptè de istis dixeris, esse *Inuentarium diuinorum, & disciplinam virtutis.* Victores Gothi Fidem apud victos repererunt; Parauæ & Chinæ ab auxiliaribus Christianis accepere: eamdem ob causam omnibus ferme Americanis barbaris vinci profuit. Quòd inter bella multi fiduciã in Deum excitent, quòd ad templa supplices con-

8. AD VIRTVTES EXCOLENDAS.

Pacianus Epis. Barcin. Minutius in Octa.

confugiant quòd ad cœlum frequentius vota & suspiria mittant, Salu. 6. de Prou. *miseriæ beneficiũ est. Indulsisti genti* Iudaicæ Domine, *indulsisti* obdu- Isa. 26. ratissimæ, & ingratissimæ *genti*, *numquid glorificatus es? Domine in angustiâ requisierunt te: in tribulatione murmuris*, inter mala quæ seriò ad lamenta & querelas magnitudine suâ cogerent, audiri cæpit *doctrina tua in eis*. Sæculi decimi tertij anno trigesimo tertio Spond. nomen, *Generalis Deuotionis*, dede- an. 1233. runt publicæ Italorum supplicationes, passim totis agris & vrbibus habitu miserabili incedentium, & diuinam clementiam sa- Psal. 77. cris canticis implorãtium. Nempe *cum occideret eos* Deus, *veniebant ad eum*. Quatiebat infesta in Pontificios signa Federicus Imperator: Guelforum & Gibellinorũ rabidæ factiones Ciuitatũ viscera laniabãt. En tam insolitæ Pietatis fontem

sen-

ſenſum miſeriarũ publicarũ : *raræ* enim *fumant fælicibus aræ.* Nec *Pietatem ſolùm*, ſed nec *Prudentiã* vmquam melius diſcas, quàm inter aduerſa, ea præſertim quæ ſubitis mutationibus, quomodò in Bellis fit, præſentem animum & nouum in horas conſilium poſtulant. Vngenda eſt felle calamitatum mens illius, quem oculatum & prudentem eſſe volueris. Numquam cælitus magis illuſtratus animus Ezechielis fuit, quàm cum eſſet *in medio captiuorũ iuxta fluuiũ Chobar:* vt ſcias, vel ipſam è bello ortam ſeruitutem plurimum ad intelligentiam acuendam prodeſſe. Proprium *Temperantiæ* tempus eſt calamitas, cum oppoſitis vitijs materia ſubducitur: quod per Bella potiſſimũ euenit, publicè vaſtitatem inferentia, priuatim pauperiem. Multi, olim nobiliſſimo helluoni Antonio ſuppares, per belli mala coacti ſunt radiculis infælicis vitæ

Sil. Ital.

Tob. 11.

Ezech. 1.

Plut. in Ant.

vitæ reliquias tolerare, aut saltem ad vilem & rusticam mensam discere, quàm paruo venter contentus sit. Alij, qui nuper sobrietatem nisi de nomine non norant, frigidæ potu, vel contempti alterius liquoris, extinctâ siti, negauere *Vmquam se bibisse iucundius*. Neque hîc nobis suum illud accinat Saluianus: *Quod prius actum est, vitiositate fuit; quod nunc non agitur, necessitate*. Fælix enim est illa necessitas, quæ subtractâ vitijs materiâ, ingestâ occasione virtutum, cogit nos esse meliores. Præterea, quis erit *Fortitudini* locus, nisi eam Deus cum malâ fortunâ commiserit? Vnde sciemus quid habeat roboris animus noster, si ei non detur in tristium temporum, qualia nunc sunt, varietate explicare vim suam. Ignorasset forsan posteritas, quàm excelsa & infracta sanctæ Marcellæ mens fuerit, nisi capta ab Alarico Româ, eiulantibus

Darius apud Cicer. 5. Tusc.

Salu. 6. de Prou.

Hier. ep. ad Princ.

lantibus alijs, ipsa lætissimo vultu, gratias Deo agens, inter Gothorū enses captiua incessisset. Absque eadem clade foret, nesciremus nobile virilis animi exemplum in decrepitâ virgine, quæ sacrum Diui Petri thesaurum, cuius custos erat, coacta proferre, ita barbarum militem prædæ auidum perculit vi sermonis, & admiratione constantiæ, vt Alarici iussu Gothi non thesauro tantùm, & virgini pepercerint, sed etiam eius respectu Christianis omnibus, qui se ad illam velut ad asylum quoddam cōtulissent. Similem in modum credendum est, hodie multos, etiam antehac delicatos & molles, & ad ipsam infælicitatis vmbram ac suspicionem trepidos, supra fortunam sese erexisse, postquam cum illâ cominus pedem contulerunt; ausosque vsurpare magnificam Philosophi & Christianam vocem: *Nihil mihi videtur infælicius eo, cui nihil vmquam euenit aduersi; non*

Baron. an. 410.

Demetrius apud Sen. l. de Prou.

non enim licuit illi se experiri. Vis denique scire Bella quas Virtutes exerceant? Omnes nomina. Nullam enim inuenies, cui perficiendæ inter hasce publicas calamitates multiplex occasio non sit.

9. CVR QVIBVSDAM NŌ PROSINT. An verò, inquies, etiam vitiis inter bella occasio non est? Nonne plurimis miseriarum sensus, non patientiam tantùm, verum etiam fidem excussit? Quot vidimus in patriæ suæ clade tristes, abiectos, desperabundos? Quàm multi *in excidiis non rem tantùm atq; substantiam, sed sensum quoque & intelligentiam perdidere?* Vetera dicta obiicis, & quibus iam olim responsum est. Audi vnum ex sapiētibus nostris loquentem de temporum nostris similium ratione. *Manet dißimilitudo paſſorū etiam in ſimilitudine paßionum: & licet sub eodem tormento, non est tamen idem virtus & vitium. Nam sicut*

Salu. 6. de Prou.

Aug. 1. de Ciu.

sub

ſub vno igne aurum rutilat, & palea fumat, & ſub eadem tribula ſtipulæ minuuntur, frumenta purgantur: nec ideò oleum cum amurca confunditur; quia eodem præli pondere exprimitur. Ita vna eademq́ue vis irruens bonos probat, purificat, eliquat: malos vaſtat, damnat, & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali DEVM deteſtantur atque blaſpemant; boni autem precantur & laudant. Tantum intereſt, non qualia, ſed qualis quiſque patiatur. Nam pari motu exagitatum, & exhalat horribiliter cœnum, & fragrat ſuauiter vnguentum. Transfer iſta ad bellorum noſtrorum miſerias. Sentimus illas Chriſtiani fermè omnes, aut experientiâ aut miſericordiâ; non omnes tamen in bonum vertimus: nō quia virtuti noxiæ ſint, ſed

ſed quòd illis mali malè vtimur. Vt illud ſcilicet nobis merito occini

Salu. 7. de Prou.

poſſit. *Quid hoc mali eſt? Iumenta & pecudes ſectione curantur. Nos & vrimur, & ſecamur: ſed nec ferri deſectione, nec cauterij aduſtione ſanamur: imò quod eſt grauius, curâ ipsâ deteriores ſimus.* Bellum medicina eſt, quam ſi obedienti ægro facias, proſit, impatienti, noceat. Bellũ palæſtra eſt; in qua coronam alij mereantur, alij ignominiam. Bellum fornax eſt; videas in iſta paleam conſumi, aurum niteſcere; in illo alijs ſanctimoniam, alijs improbitatem creſcere. Bellum bonis κόλασις eſt, impijs τιμωρία: aut, vt verbis noſtris loquamur; Improbis, quia vti in bonum nolunt, eſt *Plaga inimici*; Probis, vtilis & grata ab amica manu caſtigatio.

Ariſtot. apud Leſ 13. de Perfect. diu. c. 12. ſic diſtinguit Iudicialẽ punitionem, & paternã correptionem.

Ierem. 30.

10. AD BEATAM

Quidni etiam Bellum, eodem iure, quo cætera calamitatum genera,

nera,

nera, vehiculum ad iter beatæ immortalitatis, cæli ſcalas, ventum nauigationi Christianæ ſecundum nominemus? Certè, ſi quid ſanctis viris fidei eſt, conſtat Chriſtianorum Exercituum clades, excidia ciuitatum, populationes regnorum multis viam in cœlum aperuiſſe. Leonem Nonum Pontificem, milites ſuos à barbaris cęſos lugentem, nuntius de cœlo ampliùs flere vetuit, quia *Pretioſa eſſet mors ſanctorum in iſto prælio interfectorum.* Flos Germanicæ & Gallicæ gentis, cum Imperatore & Rege in Syriam D. Bernardi ſermonibus excitus, re nulla præclarè geſta, concidit. Attonitis omnibus tam triſti tanti apparatus euentu, auditum cœlitus, id Deum iſto bello ſpectaſſe, non vt vrbes, ſed vt cœlum à plurimis caperetur. Ipſo die, quo Ieroſolyma Chriſtianis à Saladino erepta eſt, Chriſtina, quam Mirabilem dicimus, agri Leodięſis virgo, omnibus lætitijs incedere viſa,

ÆTERNITATEM.

Raderus in Bauaria San.

Abbas Caſamarius ep. 333 inter epiſtolas Bern.

Baron. an. 1187.

 & ro-

& rogata quid hoc esset insueti gaudij, ferro, inquit, & flamma hodie Ierosolyma vastatur, & per eius vrbis ruinas, ac bella inde nascentia, patebit multis ad beatam æternitatem aditus. Cæso cum copijs omnibus à Tartaris Henrico Silesiæ Duce, cui Boni agnomen dederat morum suauitas, iacebant, stupebant, vociferabantur domestici: at sancta Mater, erecto vultu, siccis oculis, gratias, inquit, potius Deo, qui sibi & patriæ tam generosè filium mori voluit. Penetrarat scilicet fortissima fœmina in adytum Prouidentiæ, & didicerat ascendi aliquando in cœlum per bellicas strages. Ista, inquis, bella sacra sunt; at in nostris plusquam ciuilibus quid affine? Verbo respondeo. Sacra bella omnia sunt, si cum iustitia coniuncta ex officij necessitate suscipiuntur, aut ex boni communis studio, vel ex Patriæ, quam DEO debemus, caritate.

Spond. an. 1241.

Digitized by Google

Ad extremum faciamus Bella nobis noxia esse, sed vtilia erunt, ad posteros. Discent illi ex nostris, quod nos ex auorum calamitatibus. Spectabunt in hodiernis Europæ malis, quasi in celebris Rei supplicio, quãtum intersit Rerumpublicarum publicè virtutem colere, vt saluæ sint. Vti enim sapiens Magistratus damnatum multis criminibus reum spectabili loco torqueri iubet ad exemplum cæterorum, ita Vindicta diuina prouincias Christianas, multorum iam olim facinorum reas, hostibus excarnificãdas tradit, ad aliorum sæculorum terrorem. Nam quisquis publicus hostis est, iure nominari possit *Virga furoris* Dei, vt Assyrius prædo; aut *flagellum*, vt vastator Hunnus; aut *Ira*, vt Tamirlanes; aut, expressissimo in rem nostram vocabulo, *Carnifex Dei*, vt Mahumetus Turcorum Princeps, per quem Vindicta diuina

11. PRO-SVNT POSTERIS.

Isa. 10. Baron: an. 451. Spond. an. 1390. Phranzes sic eũ vocat apud Spond. an. 1458.

Digitized by Google

Christianis Imperia duo, Regna duodecim, supra ducentas vrbes nominatas eripuit. Discent præterea posteri, in nostra tam varia priuatorum publicaque fortuna, quàm caducæ sint res mortalium, quamque insanum sit in tam lubrico gradum figere: trans cælum mittendas cupiditates, vt consistere possint. Non iam nobis ad recantatas priscorum tragœdias redeundum est: fœcundo malorum sæculo nati sumus: ætatis memoriam occupare possit, quod paucis annis vidimus. Quid ad Asiaticorum & Græcorum imperiorum funera me vocas, vt discam tam illorum, quàm hominum fata volui? Quid mihi Romæ ostendis ingens Romanæ Reipublicæ & dignitatis sepulchrum, vt sciam & omnes & omnia spectare in vltimum diem? Quò me per antiquarum vrbium vestigia circumducere, & hinc mihi fumantem Bajazethi in Asia regiam Sebasten, & iacentem cum

Digitized by Google

Tamirlane ſuo, & congeſtis totius Orientis opibus, Samarcandam monſtrare; inde celeberrimarum in Africa vrbium ſpatia, nunc nomina diſtinguere? Habet affatim recentior hiſtoria, quibus intelligamus, imò ſentiamus, vanas hominum curas, & rerum inania. Deturbatas de altiſſimo gradu familias non numeramus, ſepultorum cum totis exercitibus Ducum magnitudinem non metimur: age numera vrbium buſta, metire cadauera prouinciarum, & pronuncia ecquid in rebus mortalibus ſtabile, ecquid amabile, ecquid excelſo animo dignum exiſtimes. Audire itaque mihi videor, ex Belgorum noſtrorum memoria inſonantes altè poſteritati ſacrorum præconum voces: *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram, ſeruite Domino in timore: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Pſalm. 2. Eccleſ. 12.

12. PRO SINT ET NOBIS.

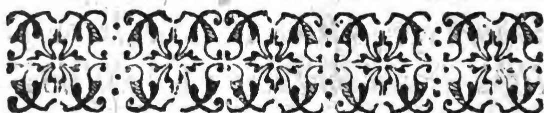
Quid autem ad nos iſtud de poſteris: & quo iure, vt ipſis benè ſit, nos mala patiamur? Iuſtiſſimè equidem, dixero: Sontes enim & Rei patimur. Sed agite, ne mala veſtra poſteris ſolùm vtilia ſint, & vos in commodum veſtrum vertite. *Nam in veſtrâ ſitum eſt manu qualem vobis fortunam formare malitis. Omnis enim quæ videtur aſpera, aut exercet, aut corrigit, aut punit.* Bellis publica & priuata crimina puniuntur: pœnæ infructuoſæ nõ ſint, ſed transferantur ad vitiorum emendationem, & ad exercitationem virtutum. Ea eſt ſcilicet diuinæ juſtitiæ ſuauitas, vt reorum ſupplicia, ad ipſorum commodum, ſi vti velint, retulerit. Hoc in Europæ malis æternæ Mentis conſilium intuetur, & expectat à nobis. Non obſequuntur miſeri, non vtuntur? Ergo illud Auguſtini meritò audient.

Boët. l. 4. pr. 7.

Vos

Vos nec contriti ab hoste luxuriam repreßiſtis. Perdidiſtis vtilitatem calamitatis : & miſerrimi facti eſtis, & peßimi permanſiſtis. Aug. 1. de Ciuit.

REMEDIA

BELLORVM.

1. SVNT REMEDIA BELLORVM. Cic. l. 5. in Ver.

AIVNT *Vrbem Syracusas eo situ, eaque naturâ soli & cœli esse, vt nulla vmquam dies tam magnâ turbulentaq; tempestate fuerit, quin aliquando solem eius dies homines viderint.* Idem de Christiana Republica, & animis proborum affirmare licet: nulla vnquam tam atrâ malæ fortunæ procellâ conflictari, vt non aliqua lux solatij, aliquod bonæ spei sidus affulgeat. Dic hodierna bella, magnis motibus Europam iactantia, instar horridæ tempestatis esse; rectè dices: Sed & hoc adijce, inter

inter medios turbines afflare si velimus suauem auram, & serenum diem emicare. Dic, si mauis, Bella nostra morbum varium esse, quo gentes Christianæ partim languēt, partim ardent; non errabis. Sed & istud verum est, morbum hunc immedicabilem non esse, neque ęgram Europam haberi debere pro deposita. Accipe remedia quędam, *non blanda, sed necessaria, non delitiosa, sed fortia:* & fac memineris, pro compendij modo non tam dari, quàm indicari posse, & plus à te cogitandum, quàm à me dicendum.

Ennodius in dictione pro Dedic. Auditorij

2. DVORVM GENERVM.

Diximus Causarum & Effectorum Belli genera duo esse, sunt & Remediorum. Apud Medicos alia medicamenta Anodyna dicuntur, alia Alexipharmaca, quæ notiori vocabulo rectè appellaueris Lenientia, & Curantia. Illa enim ad mitigandum tantùm, aut sopiendum dolorem adhibentur; hæc ad sani-

Digitized by Google

ſanitatem. Bella morbos eſſe dicebamus: habent & Remedia ſua. Alia iuuant ferendis tranquillè publicis calamitatibus, quæ cum priuatorum malis ſemper coniunctæ ſunt: nullæ enim, vt aiebat Solon, tam validæ ſeræ, tam firmi obices ſunt, quibus commune vniuerſæ ciuitatis malum à ſingulorum ciuium domibus arceatur. Alia plus aliquid ſpondent, & ad ſpem erigunt fortunæ melioris & deſideratæ pacis. Atque vtinam tam facilè admouere hæc poſſemus, quàm deſignare; & tantum noſtris diſputationibus ad quietem publicam conferre, quantum olim Chryſoſtomus prolatis è feretro voculis duabus, *Pax vobis*, cum ſolenni pompâ corpus ipſius Conſtantinopolim reueheretur. Nam quidquid verborum ad ſolatium adhibuerimus, ægri tamen longitudine miſeriarum animi obmurmurare non deſinent: *Nulla ſalus bellò, pacem te poſcimus omnes.*

Baron. an. 438.

Virg.

Præſentius ad leniendos dolores noſtros remedium reperiri nullum poſſe exiſtimo, quàm altam ac conſtantem de ſumma & æterna Prouidẽtia cogitationem. Piget Chriſtianorum poſt tot magnificas ac generoſas profanorum Philoſophorum voces tam parum ſapientium. Inclamant nobis vndique: *In mundo Deum eſſe, quod in Naui gubernatorem, in quadrigis rectorem, in Choro choragum, in exercitu Ducem; hoc intereſſe, quod illi moti, hic immotus moueat. Ferendum non culpandum, quod vitari non poteſt. Indignandum non eſſe quidquam accidere, addi enim malo malum indignatione, non minui. Ab illo ſincerè Deum coli, qui temporum tolerat neceſſitates.* Nos in ipſa luce Euangelij nati, & educati in ſinu Veritatis, quid ad horum ſenſum? Credimus certiſ-

ſimâ

3. LENIT MALA CONSIDERATIO PROVIDENTIÆ.

Ariſt. l. περὶ κόσμου apud Stobæum.

Publius Mimus.

Anthol. Epigr. Græc. l. 5.

Epict. Enchir.

ſimâ fide, nec patiamur, ſi quis ambigat, an credamus, ſummum Rerumpublicarum Magiſtratum Prouidentiam diuinam eſſe, ab hac ſignari natiuitates, valetudines, mortes populorum, in ſacro conſiliorum eius arcano notatas eſſe Vitas Ducũm, fortunas exercituum, cladium & victoriarũ momenta. Quidni igitur ad omnes publicos motus & trepidationes centies ingeminamus: Sic voluiſti, ô ſupreme arbiter, & benè voluiſti: malè ergo nolim.
Iob. 1. *Sicut Domino placuit ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum.*
1. Mach. 3. *Sicut fuerit voluntas in Cœlo, ſic fiat.*
1. Reg. 3. *Dominus eſt, quod bonum eſt in oculis ſuis faciat.*
4. Reg. 20. *Bonus ſermo Domini, quem locutus es.* Quis patiatur hominem ignarum, inexpertum, de figlinâ & luto totum, ſapiẽtis conſilio obmurmurantem? Ægrum vix pedibus inſiſtentem in Milones

nes & Diagoras niti quis ferat? Audeátne reus in vinculis tremẽs æquissimi iuxtà & Clementissimi Iudicis sententiæ obstrepere? An vile ac pannosum mendicabulum carpat benignitatem liberalissimi diuitis, cuius beneficiis in dies viuit? Qui hoc faciat, non imprudens modò, & ingratus sit; sed & vecors, ac furiosus. Atqui ea est insania hominum aduersus Prouidentiæ diuinæ decreta nitentium: quam qui fatentur, fatẽtur autem quotquot insani non sunt, etiam hoc affirment necesse est, omnia ab illâ, & Benè, & Iustè, & Sapienter, & Fortiter administrari: adeoque phreneticum esse, qui quæ ab eâ statuta sint, vel indignabundus, vel inuitus accipiat. *Non est Sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum: consilium autem eius in æternum manet, cogitationes cordis eius in generationem* Prou. 21. Ps. 32.

nem

2.Reg.16 *nem & generationem: & quis eſt, qui audeat dicere, quare ſic fecerit,* & cur Europam tam triſti motu
Heſth.13. concuſſerit? *In ditione eius cuncta ſunt poſita, Dominus omnium eſt, nec eſt qui* tantæ *Maieſtati* obſiſtere poſſit: nos in regno eius nati, & ad ſacramentum patientiæ neceſſitate adacti, obluctabimur & turbabimur his, quæ vitare noſtræ poteſtatis non eſt? Fatemur Iudicem eſſe ſummum, æquiſſimum, clementiſſimum,
Lucifer Calar. l. 1. adu. Conſt. *præter quem ſtatuimus metuendum neminem.* Dicamus igitur cum ſanctiſſimis Pontificibus, qui Longobardorum & Mamalucorum victorias luxere:
Greg. l. 2. in Iob. c. 12. *Si iuſta Deo placere ſcimus, pati autem nulla, niſi quæ Deo placuerint, poſſumus, iuſta ſunt cuncta quæ patimur, & valdè*
Innoc. 4. ep. ad S. Lud. Reg. *iniuſtū eſt, ſi de iuſta paſſione murmuramus. Omnia, quæ feciſti nobis*

Domi-

Domine, in vero iudicio fecisti, qui vincis per incommutabilem tuæ Iustitiæ veritatem, cum à superbæ cæcitatis ignorantiâ de Iniustitiâ iudicaris. Scimus primam in Dei Consilio Bonitatem esse, in euentis omnibus publicis, priuatisque ad bonum spectare, Iustitiam semper Misericordiâ miscere. Patiamur igitur eius benignissimâ voluntate aliquid vtilis mali, qui tam diu mala nostra passus est: osculemur dexteram carissimi Medici, & suauissimi patris, qui leuioribus incommodis grauiora sanat, & maximo malo minimum, &, vt tardissimè, cum vitâ transiturum opponit. *Non igitur mala sunt, quia nos mala ducimus, & cùm Vlceribus diris non parcit dextra Tonantis, Amplectenda manus, non exacuenda querela est. Dominus autem, quod bonum est in oculis suis*

post cladem Ægyptiacam.

Prosper l. de Prou.

1. Paral. 19.

ſuis, faciet. Paucis, Fides & Ratio hoc nobis edicit. SAPIENTISSIMA PROVIDENTIA EST, ASSENTIAMVR. POTENTISSIMA, SEQVAMVR. IVSTISSIMA, PAREAMVS. OPTIMA, AMPLECTAMVR. *Deo parere Libertas eſt,* Sapientia eſt, Religio eſt; inter bona, vitæ beatæ; inter mala, ſolatiorum ſumma eſt.

Sen. de Vit. beatâ.

4. BONA BELLIS NON MINVVNTVR.

Si præter peremptoriam iſtam ex Prouidentia diuina rationem, ſolatia alia deſideras, hoc primum accipe: Nihil nobis verorum bonorum per bella minui, non dicam tolli. Vera enim tantùm ſunt animi bona, quæ nobis inuitis nullus eripiat: alia, quæ extrà animum & in noſtra poteſtate non ſunt, bonorum nomen ſolum non rem habēt. Per publicas calamitates honor, diuitiæ, tranquillitas, patria, cætera eiuſmodi conflictantur: Virtus, quam ſolam noſtrã iure dixerimus, nobis

nobis nolentibus vulnerari non poteſt. Hanc altam & Chriſtiano dignam conſolationem lubentiùs forſan ex Chryſoſtomo, quàm ex me intelliges. Scis quàm eleganter triſtiſſimis temporibus diſputarit exul in gratiam miſerorum; *Neminem lædi niſi à ſeipſo*: quia nemo læditur niſi verorum bonorum iacturam patiatur, bonum autem hominis, quà homo eſt, ſola Virtus eſt, quàm non eripiat vlla vis niſi volenti. Audi etiam Auguſtinum eadem Africanis ſuis Vandalico bello inculcantē: *Chriſtiani barbarorum incurſionibus amiſerunt omnia quæ habebant. Sed numquid fidem, numquid pietatem, numquid interioris hominis bona, qui eſt apud Deum diues? Hæ ſunt opes Chriſtianorum, quibus opulentus dicebat Apoſtolus: Eſt quæſtus magnus pietas cùm ſufficientia. Sed multi, inquiunt, Chriſtiani*

Homilia, quod nemo &c. ſcripta non longè ante mortem in exilio.

Aug. 1. de Ciu.

ſtiani etiam captiui ducti ſunt. Hoc ſanè miſerrimum eſt, ſi aliquò duci potuerunt, vbi Deum ſuum non inuenerunt. Imò quò te Christianum magis pudeat, audi Philoſophum de ſe profitentem, & de alio narrantem. Quidquid euenerit, quantumcunque nobis non noſtrorum fortunæ vis eripiat; *quocunque nos mouerimus, duo quæ pulcherrima ſunt ſequentur, natura communis, & propria virtus.*

Seu. conſ. ad Helu.

Megaris vi captis & direptis, Demetrius Poliorcetes eius Vrbis ciuem, Stilpontem Philoſophum, interrogat, numquid ea clade amiſerit? Hic placido vultu, quaſi ſi de aliena fortuna quæreretur: nihil, inquit, meorum amiſi, intacta omnia ſunt. Domum tamen auidus miles inuaſerat, filias rapuerat, patriam vaſtarat. Quid ad iſta delicate Chriſtiane, cui rerum caducarum iactura etiam animi mors eſt; tantum

Idē l. de Conſt. Sap.

Digitized by Google

tantùm abest, vt te putes, cum omnia perdideris, nihil perdidisse.

Vera bona bellis non minui diximus: imò augeri dicendum est. Quid enim te prohibeat, si voles, Iudæos imitari, ad eiusmodi tonitrua pauidos, & resipiscentes? Cur non sequaris Paullas, Marcellas, Paullinos communi Romanæ rei ruinâ vsos ad insignia exempla caritatis? Quidni in tam vario fortunæ spectaculo fastidium te capiat rerum humanarum, quomodo tres illos nobiles, qui in postremâ Vrbis Romanæ clade Ordinis Religiosi illustria fundamenta iecerūt? *Despiciendus à nobis mundus hic fuerat, etiamsi blandiretur, si rebus prosperis demulceret animum: at postquam tot flagellis premitur, tantâ aduersitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat, quid nobis aliud, quàm ne diligatur,*

5. IMÒ CRESCVNT.

Barnabitæ, apud Spond. *an.* 1533.

Greg. 3. Dial. c. 38.

 tur,

tur, clamat? Dicta nõ itero: iam in Effectis mõſtraui quantam virtutem materiam, ſi vti lubeat, inuenias in hoc genere calamitatum. Miſeriæ inſtar ſunt ignis, quo metalla excoquuntur, ligna conſumuntur. Vetus hoc dictum eſt, quod priſci ſapientis verbis non inuitus, ſcio, accipies: *Fornax mundus, palea iniqui, aurum iuſti, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio: Vbi me ponit aurifex, tolero. Iubeor ego tolerare, nouit ille purgare. Ardeat licet palea ad comburendum me, & quaſi conſumendum me, illa in cinerem vertitur, ego ſordibus careo.*

Aug. in Pſ. 61.

6. AD PACEM ÆTERNAM. *Ibid.*

Quemadmodum autem excoctum aurum *in monili lucet, in ornamento lucet*: Sic probi malorum tolerantiâ purgati ad lucem

veniunt

veniunt beatæ æternitatis. Et hoc præſentiſſimi ad ſolatium in publicis calamitatibus remedij nouum genus eſt. Ita olim inter barbaricos enſes, & incēdia, *ſerui Dei humiles, & ſancti, qui dupliciter mala temporalia patiebantur, quia & ab ipſis impiis, & cum ipſis patiebantur, habebant conſolationes ſuas, & ſpem futuri ſæculi.* Neque aliud ſolatium Longobardicis temporibus quærebat magnus Pontifex, qui ad Eulogium Alexandrinum; *Dolor*, inquit, *corporis, & amaritudo cordis, & immenſa vaſtitas mortalitatis inter Barbarorum gladios me vehementer affligit. Inter quæ omnia non temporalem, ſed æternam conſolationem requiro, quam per me impetrare non valeo, ſed interceſſione Veſtræ Beatitudinis hanc me*

Aug. ep. 122.

Greg. l. 11. Regiſ. ep. 49.

 obti-

Digitized by Google

obtinere confido. Digna verò Christiano cogitatio: dum hîc omnia turbantur, illam tranquillitatis sedem suspicere: dum mutuis odijs, & cædibus passim sæuitur, ad illam æternæ caritatis domum oculos attollere: dum metus, lamenta, ruinæ, funera vndique nuntiantur, ad eam patriam aspirare, vnde æternùm exulant dolor & gemitus: dum hic bella feruent, & lenta Pacis spes nimis diu ducitur, eius *Ciuitatis* meminisse, *cuius finis, vel Pax in vitâ æternâ, vel vita æterna in pace dicendus est.* Age attolle oculos, & animos, infælix Christiane, cælum suspice, æternitatem cogita. Hæc te, si miseriarum bono vteris, post calamitates perpetua consolatio, hic post tempestates securissimus portus expectat.

Aug. 22. de Ciu.

7. CONSOLATIONES Diuinæ istæ consolationes sunt: vis etiã humanas? Cogit. primùm spem

ſpem fortunæ melioris. Hæc animum tuum in futura protendens à præſentibus tantiſper auocabit. Hæc te paſcet dulci Pacis imagine, quam aliquando haberi neceſſe eſt, vel ex laſſitudine pugnantium. Hæc tibi etiam victorias & fælicitatem pinget, facietque te, ſi non beatum, at minus miſerum: nemo enim eo miſerior eſt, quàm qui putat ſe ſemper miſerum fore. Propone deinde tibi mutationes & bella partium vniuerſi. Vide vt hinc mare terras inuadat, inde repellatur. Vt aër perpetuis motibus inquietus, ſedem præbeat prœlijs aqueorum & igneorum corpuſculorum inter ſe concurſantium. Cælum ipſum, quò nec mortem, nec mutationem peruadere Vetus Philoſophia finxerat, nouorum ſiderum radijs oſtendit corrumpi ſe poſſe. Nos homunciones indignemur inſtabiles eſſe fortunas noſtras, cum hoc totum, quod videmus, legi mutationum pareat? HVMANA.

 Per-

Perpende denique non eam esse temporum nostrorum infælicitatem, vt infæliciora non fuerint. Iudæorum, paucis annis, quibus excisi sunt, supra duodecies centena millia periere: nostrorũ nemo, opinor, tam malis suis faueat, vt cum illis compararet. Confer, si potes, Ciuilia Romanorum bella cum nostris: vise stratas Victricis gentis exercitibus prouincias: numera cruentas miserorum Proscriptorum Legiones: quid in nostris æquale? Cum Pontifex Maximus exul & lugens quassatam Religionem, laceratamque barbaricis, & suis armis Asiam, & Europam, his verbis, Ecclesiæ nomine, Concilij Lugdunensis Patres affatus est: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus*: tunc certè peiori quàm nunc loco publicas res fuisse fateberis. At verò, inquis, *maleuoli solatij genus est turba miserorum.*

Vide Lips. de Const. l. 2. c. 21.

Innoc. 4. apud Spond. an. 1245.

Sen. in cons. ad Marciã.

ſerorum. Redi itaque ad priora, & diuinis illis cogitationibus animum ſuſtenta. Nam cum mentem in omnes partes verſaueris, nihil ad leniendum calamitatum ſenſum potentius inuenies, quàm ſpem beatæ æternitatis, & Christianâ fiduciâ ac caritate nixum voluntatis humanæ cum Prouidentiâ diuinâ conſenſum. Fælicem, qui licet iaceat in terris, *aſcendet* tamen, quod Bernardus auunculo Templi militi ſuadebat, *ſuper Solem*; & hîc militans, vbi penuria eſt, inde donatiuum exſpectabit, vbi abundantia eſt. Fæliciſſimum, qui ad omnia euenta publica & priuata dicere conſueuerit cum Catharina Genuenſi; *Gratiſſimum venerit ſupplicium ab amabili Dei manu*: imò cum Christo, ſublatis in cælum oculis, placidè pronuntiabit, *Ita Pater, quoniam ſic placitum fuit ante te.*

Bern. ep. 288. ad Andream auunc.

Vita c. 50

Matth. 11.

 Sed

8. Remedia efficacia. Sed video, ad alterum genus Remediorum properas. Nihil enim ægro iucundius quàm in efficaci medicamẽto ſpem ſalutis de proximo intueri. Accede igitur, accipe præſentiſſimum aduerſus bellica mala remedium. Putas oſtendi tibi cõmunem Chriſtiani nominis hoſtem, ingenti claſſe compedes Adriatico & Tyrrheno mari minitantem. Quis enim ſcit, an ad reconciliandos diſſidentium nationum animos non plus valeat terror exterorum, quàm domeſticorum amor? Certè in hoc publico à Turcis metu ſperare non dubitem, quod in eadem cauſa Pius Pontifex; *Neque Rhenenſium nobilitatem, neque Gallorum magnanimitatem, neque prudentiam Italorum, neque Hiſpanorum fortitudinem, neque Anglorum audaciam in tali neceſſitate defuturam.* Exiſtimes forſan remedium illo

Æneas Syluius ad Cuſanũ Card. apud Spond. an. 1453.

illo potentius fore, summi cuiusdam Principis, & extra factiones positi, arbitrium: cui stare partes non recusent, quòd æquali vtrimque affectu sit, auctoritate maxima. Qualem nuper fuisse memorant Marcellum Pontificem, qui in ipsis supremæ dignitatis auspiciis ad Reges scripsit, nisi dissidere cessarent, Româ se ad illos profecturum, vt præsentiâ suâ ad concordiam flecteret. Qualem etiã dixeris hodie illum esse, qui Europæ fluctuanti columbam & oliuæ ramum prætendit, dulcia concordiæ & pacis indicia. *Spond. an. 1555.*

9. ORATIONES AD DEVM. Certissima quidem hæc ad pacem via est, & fermè humanitus vnica. Sed quid hominum studia proficient, si eorum desideriis & conatibus Deus non adest? Quò medicamentis ægrum fouere, si vim non tribuat ille, per quem omnia agunt, & possunt? Altius itaque eundum est, *& exclaman-* *Aug. ep. 122.*

dum

dum ad Deum, vt non secundùm merita nostra, sed secundùm misericordiam suam à tantis malis liberet nos, & nostris de pace consiliis ipse *Pacis auctor & amator* intersit. *Stat enim hoc* Fidei *fundamentum immotum & validum aduersus omnes ventos, pluuias, torrentes, non flatibus pellendum, non stillicidiis penetrandum, non inundationibus subruendum:* à Primo Vniuersi Motore res etiã omnes ciuiles agi & versari, ab eo populorum omniũ fortunas pendere, de eius manu pacem expectandam, à quo bella profecta esse diximus. Et verò quot victoriæ rebus desperatissimis cælitùs partæ? Quot in mutuam perniciem furentes populi in ipsa cædium immanitate miraculo compositi? Quoties auxiliares copiæ & pacis arbitri de cælo precibus deuocati?

Hilar. l. 12. de Trin.

Paßim in Scripturá: &

Tot

Tot nobis testes sunt, orandum Deum, si efficacia cupimus esse, quæ ad pacandam Europam adhibentur. Factum id, inquis, iam sæpe, & ecce semper eadem tempestate iactamur: imò, quod grauius est, Infideles, qui sanè mentes & manus puras ad Cælum tollere non possunt, ista vltrò accipiunt, quæ nos nec supplices impetramus. Et credi etiam voles remedium efficax esse aduersus bella orationes ad Deum? Huic de Infidelibus querelæ alio loco paucis sat multa & fortia opposuimus. De orationum autem efficacia hoc solum habe: Si æger præsentissimo remedio malè vsus non conualescit, artis culpam non esse.

apud Ribaden. in Principe Christ. l. 2. c. 42. &c.

De Caussis bell. num. 7.

Itaque si aliquid à Deo impetratum volumus; Primum id seruemus; vt ad publicas calamitates auertendas, non priuatim solùm, sed etiam publicè supplicetur. Alterum, vt cum Europæ toti communia

10. QVALES ESSE DEBEANT.

munia mala ſint ; vndique communibus votis Chriſtiani omnes *oremus certatim concordi, ſanctoque certamine*, & quaſi manu facta Dei clementiam expugnemus. *Hæc vis Deo grata eſt*; cui cum poſtulata ſupplicibus concedere ſemper ſuaue ſit, tum maximè amat; & quodammodò reuereretur multitudinem orantium *conſonantem in preces, & ſpiritus conſenſione concordem.* Quibus autẽ cætibus, quo ordine, quo ritu communiter ſupplicandum ſit, quæ precibus iungenda Ieiunia, quæ aliæ corporis afflictationes publicè adhibendæ, Patres populi Chriſtiani ſtatuent pro ſuo boni communis ſtudio. Multa in hanc rem vtilia ex maiorum memoriâ repeti poſſent. Vnum indico: Conſtantes & publicas preces innoxiæ ætatis, quam adulti communibus criminum ſuorum pœnis inuoluerunt, plurimùm apud Deum poſſe.

Aug. ep. 121. ad Probam.

Tert. in Apol.

Chryſ. hom. 2. in 2. ad Cor.

Cypr. de Orat.

Ob

Ob hanc caussam cum ingens finitimorum populorum exercitus Iudaico regno immineret, orante Deum palàm, & clarâ voce, Iosaphatho Rege, *Omnis Iuda stabat coram Domino cum paruulis & vxoribus & liberis.* In eamdem formam Ioel, postquam atrocissimam tempestatem Hebræis impendentem prænuntiauit, ad eam auertēdam iubet, nō adultos solùm in templum conuenire, sed etiam *congregari paruulos, & sugentes vbera.* Ita Holoferne terrorem totâ Syriâ circumferente, trepidi Iudæi, indictis publicè precibus ad placandum Deum, *infantes prostrauerūt contra faciem templi Domini:* quasi nihil esset ad flectendam Dei clemētiam, quomodò ad mitigandos Principum animos, tenerâ ætate potentius. Imminebat excidio rebellis in Apulia vrbis Diuus Henricus Imperator, & nulla

2. Paral. 20.

Ioel. 2.

Iudith. 4.

Rad. in Bau.

nulla ſpes ciuibus erat vel auxilij, vel veniæ: cum effuſum portis ingens puerorum agmen lacrymabili voce ingeminantium, *Domine miſerere*, optimo Principi, & lacrymas, & vindictæ cōſilium excuſſit.

Pet. Matth. in Lud. 12.

Galliæ Rex Ludouicus infenſo in Ligures animo ibat expugnaturus Genuam: ſed obuiàm miſſi cum matribus liberi, ſupplici habitu, miſericordiam & veniam inclamātes, eius animum expugnauere. Deus ipſe iam in Aſſyriorū perniciem manus armauerat, cum repētè ad pacem & clementiam flexit, ſupplicem Ciuitatis Regiæ multitudinem miſeratus, & eam præſertim, quæ *neſciebat quid eſſet inter dexteram & ſiniſtram ſuam.*

Ion. 4.

11. CVM SANCTITATE CONIVNCTÆ SINT.

Ad extremum quiſquis efficaces obtinendæ Paci orationes ſuas eſſe voluerit, à pœnitentia malefactorum, & morum emendatione earum initium ducat neceſſe eſt.

Hoc

Digitized by Google

Hoc primum ac ſummum Rhetoricæ cæleſtis præceptum eſt, hæc ars exorândi certiſſima: Gratus eſto Deo, vt preces tuæ gratæ ſint. *Quid enim eſt ad pacem Dei accedere ſine pace? Et quæ ratio eſt vt ſuſurremus à Deo non reſpici terras, cum ipſi non reſpiciamus ad cælum, & moleſtum ſit à Deo deſpici preces noſtras, cum Domini præcepta deſpiciantur à nobis?* Quâ fronte Belli finem à Deo poſtulas qui Miſericordiæ diuinę criminibus tuis atrox bellum indixeris? Quomodo victoriam de hoſtibus flagitare audeas ab eo, cuius ipſe hoſtis ſis? Quo ore de armorum violentiâ conquereris, qui etiam armatas in Chriſtum manus, & eius ſanguine cruentas oſtentes? Audiuimus ea criminum genera quæ Pietatem ex directo, vel per ſacrorum locorum & hominum latera petunt, publicè in-

Tert. de Orat. Salu. l. 3. de Prou.

Iſa. 1: Cũ multiplicaueritis orationẽ, non exaudiam: manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt.

primis noxia esse. Ad hæc ea, quæ Iustitiæ aduersantur, & Rerumpublicarum vincula, immeritorum præsertim honoribus, & sontium impunitate dissociant; alia item, quæ profligatâ temperantiâ tentant neruos ciuitatum; imò & singula Priuatorum peccata, ad illius ciuilis societatis, cuius partes sunt, perniciem spectare. Intelleximus etiam, illuc præcipuè ab Optimâ & Iustissimâ Prouidentiâ referri Bellorum calamitates, vt malorum sensu improbi ad resipiscendum, probi ad virtutes augendas proficiant. Restituant igitur ad dignam Christianis hominibus formam, & Priuati mores suos, & Publicos, ij quibus Respublica curæ est. *Ciuitati enim*, adde & Prouinciæ & Regno, *non nisi propter ciuium peccata infertur excidium. Desine ergo peccare, & Ciuitas non peribit. Quid fugis patriam?*

Ambr. serm. 85.

si vis

si vis saluus esse, tua potius peccata subterfuge, si tu peccare desieris, victus est inimicus. Audi & Origenem de bellis, quę Summi Iudicis aduentũ pręcurrent, disputantem, & eum de nostris loqui existima. *Oriuntur illa quidem, si solam rerum faciem aspicias, aut ex indigentiâ nationum, quæ sibi necessaria sunt armis aliunde petentium, quia aliter impetrare non possunt; aut ex immodicâ diuitiarum, vel latiùs imperandi cupiditate. Sed si altiùs scruteris, inuenies proculdubiò in populis, qui bello conflictantur, insignem cumulum vitiorum: quorum odio, Prouidentia diuina concitatores tumultuum publicorum non prohibet; prohibitura, si cessaret improbitas. Verbo, communium om-* Tract. 28. in Matth.

nium calamitatũ caussa sunt Christiani, qui cùm sanctissimam religionem profiteantur, tantæ sanctitati non conuenienter viuunt.

12. EPILOGVS. Frustrà igitur pacem inclamaueris, partes composueris, arbitros dederis, cælum precibus pulsaueris, omnes ætates ad communiter supplicandum vocaueris: si Bellorum caussa sublata non est, si non imminuta Mensura criminum, si Iustitiæ diuinæ pœnâ aut pœnitentiâ non factum satis: Pax aut omninò, aut diu non erit. Nicephorus Phocas barbaro, rapaci, impio animo Imperator, vt se aduersus populi odia tueretur, munitissimum palatium arcis instar Constantinopoli ad fretum ædificarat. Opere iam fermè absoluto, scaphâ prætervectus nescio quis per noctem exclamauit: *Frustra isthæc munimenta, Imperator: intus enim malum*

Bar. an. 964.

malum est. Excitatis ad eas voces animis, missi, qui infaustum præconem comprehenderent. Euaserat, vel euanuerat. Incertum aliquísne ex cælo nuntius, an homo fuerit: istud certum, vera monuisse. Nam ipso die, quo Phocas claues, & curam arcis Præfecto commisit, vxoris perfidæ conspiratione à gregario milite interemptus est, & hic, ad maius fortunæ ludibrium, in parricidij mercedem, thorum & solium Imperatoris occupauit. Hoc ego tibi Europa, hoc vobis Respublicæ Christianæ, hoc tibi quisquis es amans Pacis inclamo, vtinam tantâ voce, quanta caussa est: INTVS EST MALVM. Gemitis, in commune consulitis, Pacem poscitis: vana illa sunt omnia, quamdiu pestis in visceribus latet. Admove securim radicibus sapiens Christiane, fontes obstrue, venenum euome, peccata expia & emenda. Hæc vna ad Pacem via est,

Digitized by Google

est, quia vnica ad placandum Deum, à cuius nutu Bellum & Pax suspensa sunt. *Qui peccare desinit, iram Dei mortalem facit.*

Lact. de Ira Dei c. 21.

Ierem. 47.

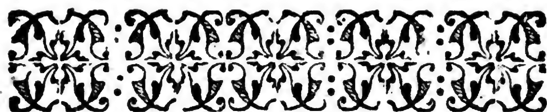
O MVCRO DOMINI VSQVEQVO NON QVIESCES? INGREDERE IN VAGINAM TVAM, REFRIGERARE, ET SILE.

Isa. 26.

APERITE PORTAS, ET INGREDIATVR GENS IVSTA CVSTODIENS VERITATEM. VETVS ERROR ABIIT: SERVABIS PACEM, PACEM QVIA IN TE SPERAVIMVS.

Finis.

Digitized by Google

FACVLTAS
R. P. Vice-Prouincialis.

Ego infrascriptus Societatis IESV *in Gallo-Belgicâ Prouincialis, facultatem concedo vt libellus cui titulus,* Caussæ, Effecta, Remedia Bellorum compendio quæsita, *à Patre* IOANNE ERARDO FVLLONIO *eiusdem Societatis Theologo compositus, in lucem edatur. Datum Montibus 5. Ian. 1646.*

PETRVS PENNEQVIN.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANU.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA